

Tempelhof (Brugge, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016H104

Augustus – September 2016

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.1.2 Juridische context	8
1.1.3 Onderzoekskader	8
1.1.4 Ruimtelijke situering	10
1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	11
1.1.6 Archeologisch potentieel	14
1.1.6.1 <i>Methode</i>	14
1.1.6.2 <i>Fysisch geografische situatie</i>	14
1.1.6.3 <i>Bekende archeologische vindplaatsen</i>	14
1.1.6.4 <i>Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader</i>	14
1.1.6.5 <i>Verstoringshistoriek</i>	15
1.2 Assessmentrapport.....	16
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens.....	16
1.2.1.1 <i>Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)</i>	17
1.2.1.2 <i>Geologie</i>	18
1.2.1.2.1 Tertiair.....	18
1.2.1.2.2 Quartair.....	19
1.2.1.3 <i>Bodem</i>	21
1.2.1.3.1 Bodemtypes	21
1.2.1.3.2 Bodemerosie.....	22
1.2.1.4 <i>Huidige gebruik en verstoringen</i>	23
1.2.1.5 <i>Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop</i>	26
1.2.1.6 <i>Hydrografie</i>	27
1.2.2 Gekende archeologische waarden	28
1.2.2.1 <i>Historisch en cartografisch onderzoek</i>	28
1.2.2.1.1 Historische achtergrond	28
1.2.2.1.2 Historische kaarten, huidig gebruik en verstoringen	29
1.2.2.2 <i>Beschrijving van de gekende archeologische waarden</i>	34
1.2.2.3 <i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	39
1.3 Conclusie en syntheseplan	40
1.3.1 Tekstuele samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	41
1.3.2 Tekstuele samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek.....	41

Deel 3: Bibliografie.....42

FIGURENLIJST (2016H104)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (bron: Geopunt).	7
Figuur 2: projectgebied weergegeven op de topografische kaart (bron: Geopunt).	7
Figuur 3: Projectgebied met vermoedelijk verstoorde zones aangeduid op de meest recente middenschalige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).	8
Figuur 4: projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).	10
Figuur 5: Grondplan van de ontworpen toestand.	13
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Samengestelde Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971 (zomer) (bron: Geopunt).	23
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschalige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).	24
Figuur 14: Foto's van de gebouwen en verhardingen in kader van het inschatten van de aanwezige verstoringen, genomen tijdens het plaatsbezoek (14/09/2016).	25
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	26
Figuur 16: Hoogteverloop (van noord naar zuid) van het projectgebied volgens de profiellijn aangeduid op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	26
Figuur 17: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	27
Figuur 18: Het projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart 1771-1777. (Bron: Geopunt); De landbouwfunctie is duidelijk aanwezig. In de dichte omgeving is zeer verspreide bebouwing te zien.	30
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen 1843-1845 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaarten, 1842-1879. (Bron: Geopunt); De landbouwfunctie blijft behouden in de 19 ^{de} eeuw.	31
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt). Het is duidelijk dat vanaf het midden van de 20 ^{ste} eeuw het perceel bebouwd wordt.	31
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971, zomer (bron: Geopunt). De verstedelijking van het omliggende gebied is ook hier duidelijk te zien.	32

Figuur 23. Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto 1979-1990, zomer (bron: Geopunt); De straat, Tempelhof, is nu volledig bebouwd. Het projectgebied blijft dezelfde functie in invulling krijgen.	32
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschalgige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).	33
Figuur 25: projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto tov. zijn cultuurhistorische en landschappelijk kader (winteropname, middenschalgig, bron: Geoportaal).....	39
Figuur 26: syntheseplan met aanduiding van de vermoedelijk verstoorde zones op de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).	40

TABELLENLIJST (2016H104)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	16
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	29
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI, weergegeven op de topografische kaart (bron: Geoportaal).34	

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

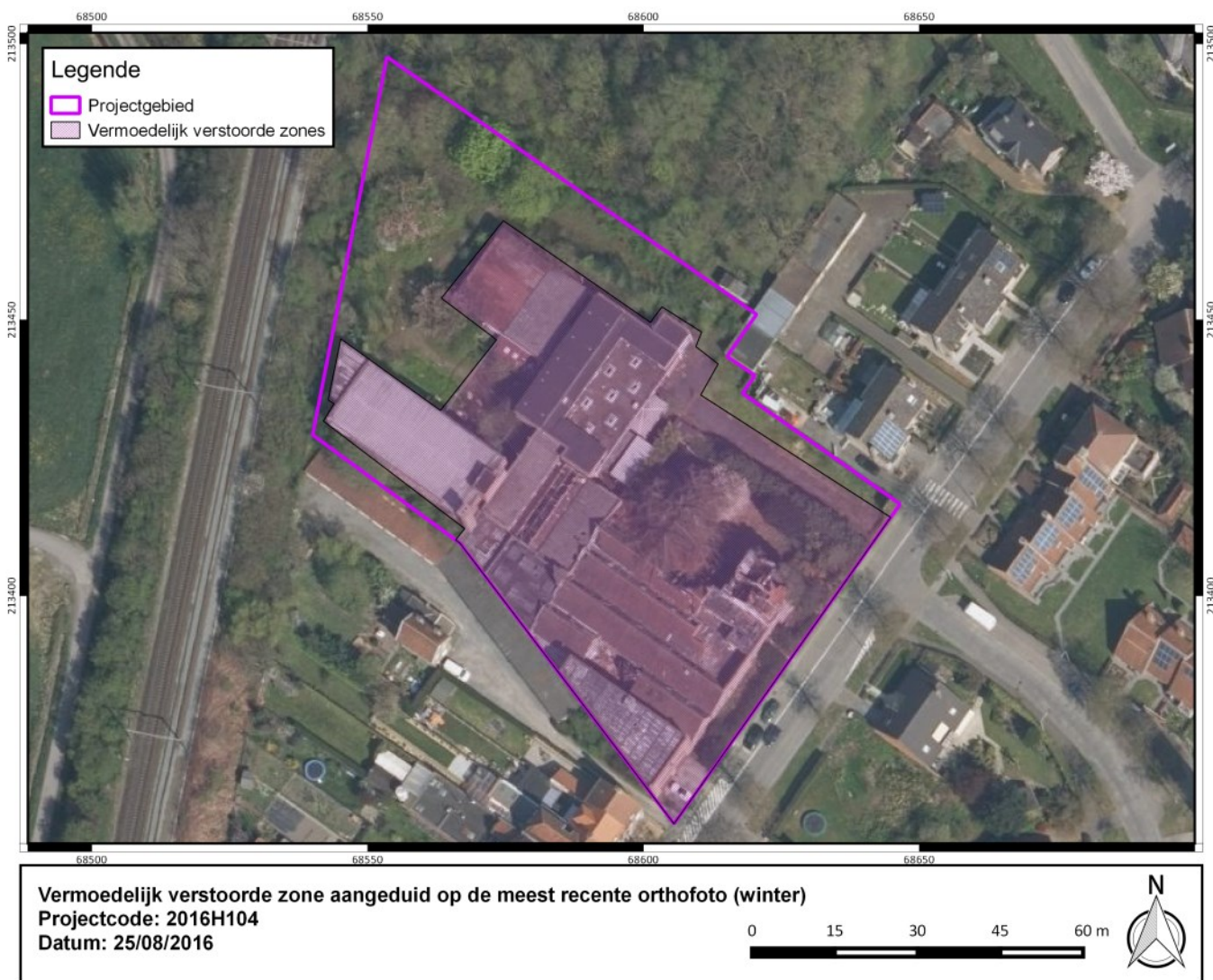
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Projectcode	2016H104	
b) Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	/	
c) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Brugge
	Deelgemeente	Brugge
	Postcode	8000
	Adres	Tempelhof 41
	Toponiem	Tempelhof
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 68321 Y _{min} = 213248 X _{max} = 68857 Y _{max} = 213621
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Brugge afd. 8 sectie L nrs. 475b ³ , 475x ² en 451g Figuur 1	
f) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2: projectgebied weergegeven op de topografische kaart (bron: Geopunt).Figuur 2	
g) De begin- en einddatum van de uitvoering van het onderzoek	Augustus – September 2016	
h) De relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed die van toepassing zijn op het onderzochte gebied, de eventuele archeologische site en het onderzoek zelf	Bureauonderzoek	
i) Overzichtsplan met afbakening van verstoorde zones	Figuur 3	

Figuur 3: Projectgebied met vermoedelijk verstoorde zones aangeduid op de meest recente middenschalige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).

1.1.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan in gebied bestemd voor wonen. Het bevindt zich noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 7100 m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.1.3 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van nieuwe woonentiteiten. Het projectgebied wordt in deze studie projectgebied Brugge Tempelhof genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

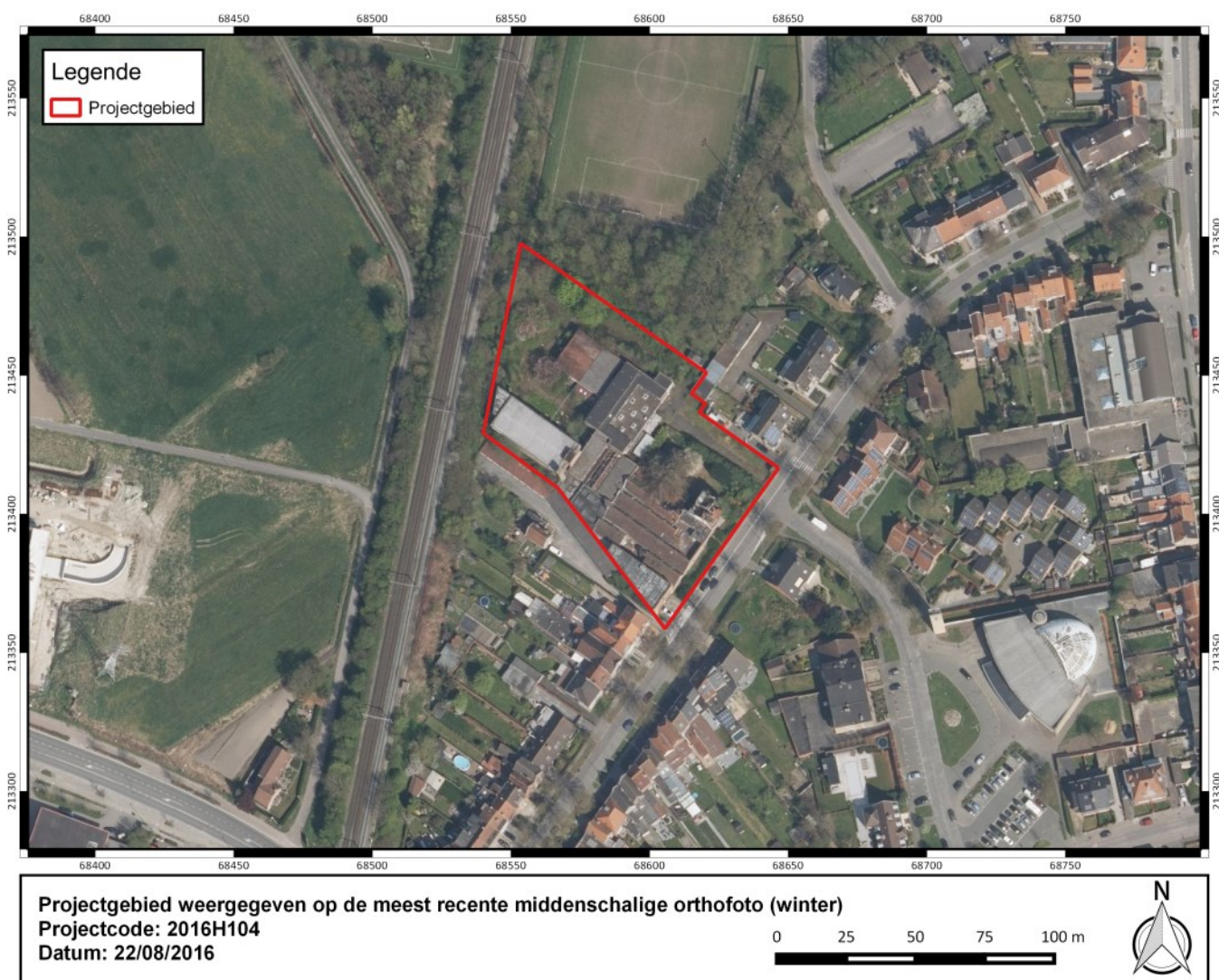
Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Brugge Tempelhof. Finaal formuleert het archeologisch

vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Er werd geen archeologisch onderzoek uitgevoerd binnen het projectgebied in het verleden.

1.1.4 Ruimtelijke situering

Het projectgebied bevindt zich ten noordwesten van het historisch stadscentrum van Brugge (provincie West-Vlaanderen), ten westen van het Nijverheidsdok. Hoewel het projectgebied nu gelegen is in de gemeente Brugge, was het omliggende gebied voor 1899 een afzonderlijke gemeente onder de naam Sint-Pieters-op-den-Dijk. Momenteel draagt de wijk dezelfde naam. Ten zuiden van het perceel is een dichtbebouwde woonbuurt aanwezig, die overloopt in het stadscentrum van Brugge. Ten noorden en ten westen van het studiegebied is er enkel open ruimte, en tegen het perceel loopt een spoorweg. Die open ruimte wordt deels ingenomen door bosgebied en tennisvelden. Ondanks de open ruimte is het volledige gebied op het gewestplan als woongebied aangeduid. De straat waar het perceel gevestigd is, is wel volledig bebouwd, en functioneert als woonbuurt. Momenteel is het perceel volledig bebouwd, en lijkt te bestaan uit een bedrijventerrein met opslagplaatsen en lage bebouwing. De invulling van het perceel komt daarom niet overeen met de bestemming in het gewestplan. Er zijn geen ruimtelijke uitvoeringsplannen geldende op het projectgebied.

Figuur 4: projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).

1.1.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever wenst binnen het projectgebied een nieuwe verkaveling te realiseren, dit impliceert de hierna vermelde bouwwerken / ingrepen in de bodem die een aantasting van de mogelijk aanwezige archeologische resten in de ondergrond zouden kunnen impliceren.

Binnen de projectgrens zijn volgende geplande ingrepen te onderscheiden:

Afbraak bestaande gebouwen

Op het projectgebied staan er de dag van vandaag nog leegstaande industriegebouwen. Deze zullen eerst en vooral moeten afgebroken worden.

Volgens de uitgevoerde hoogtemeting van het terrein zijn er geen noemenswaardige hoogteverschillen vastgesteld. Daarnaast is er op de architectuurplannen van deze bestaande gebouwen geen kelder getekend.

Grondwerken nieuwe riolering

Voor de nieuwe verkaveling wordt er een nieuw gescheiden rioleringsstelsel aangelegd binnen het projectgebied, dit gaat over regenwaterafvoer (RWA) alsook over droogweerafvoer (DWA). Voor de aanleg van de RWA worden er betonnen buizen voorzien van diameter 400mm. Hiervoor worden er sleuven getrokken van zo'n 153m lang, 1.60m diep en 1.30m breed. Dit geeft een grondverzet van 196.09 m³ (wegkoffer van nieuwe wegnis niet meegeteld).

Voor de DWA worden er grès-buizen voorzien van diameter 250mm. Hiervoor worden er sleuven getrokken van zo'n 125m lang, 1.60m diep en 1.15m breed. Dit geeft een grondverzet van 109.41 m³ (wegkoffer van nieuwe wegnis niet meegeteld).

De verbinding en controle van deze nieuwe riolering gebeurt door middel van inspectieputten. Aangezien bovenstaand grondverzet berekend is volgens de volledige lengte van de riolering, zal het grondverzet maar zeer gering zijn voor de inspectieputten. In totaal zijn er 15 inspectieputten wat volgens ons tot een extra grondverzet van maximaal 20 m³ zal leiden.

Grondwerken nieuwe verharding

De nieuwe verkaveling wordt ook voorzien van nieuwe verharding. Dit impliceert nieuwe wegnis (asfalt), voetpaden (betonstraatstenen) zones in grasbetondallen.

De nieuwe wegnis omvat zowel de asfaltverharding als de watergreppels en kantstroken. Dit alles heeft een oppervlakte van zo'n 750 m². De totale weggkoffer heeft een diepte van 0.60m. Dit geeft een grondverzet van 450 m³.

Daarnaast hebben de voetpaden een totale oppervlakte van 450 m², met een dikte van het wegpakket van 0.27m geeft dit een grondverzet van 122 m³.

Als laatste worden er zones voorzien met grasbetondallen, dit zowel voor garagewegen als parkeerplaatsen. De totale oppervlakte van deze zones bedraagt 563 m². Met een dikte van het wegpakket van 0.54 m, komt het grondverzet neer op 304 m³.

Grondwerken buffervoorziening (wadi)

Een verkaveling met nieuwe verhardingen moet op eigen terrein het hemelwater bufferen vooraleer vertraagd af te voeren naar de openbare riolering, in dit geval de openbare riolering in de Tempelhof. In deze verkaveling wordt er gekozen voor een open buffervoorziening in de vorm van een wadi. Deze heeft een maximale diepte van 1.50m ten opzichte van het bestaand maaiveld. En heeft in totaal een grondverzet van zo'n 198.03 m³.

Grondwerken aanplanten bomen

Naast nieuwe verharding worden er ook nieuwe groenzones voorzien met bijhorende bomen. Het aanplanten van bomen genereert ook een klein grondverzet. Voor dit project worden er zo'n 40 bomen voorzien, wat een totaal grondverzet van maximaal 100 m³ opbrengt en dit tot een maximale diepte van 1.00 m.

Grondwerken nieuwe woningen

Naast het openbaar domein moet er ook gekeken worden naar de nieuwe private percelen. Op elk perceel wordt er een nieuwe woning gebouwd, die kan gepaard gaan met het bouwen van een kelder. Alsook wordt elk perceel verplicht voorzien van een hemelwaterput van minstens 5.000 liter, wat toch snel op een diepte van 3 meter wordt geplaatst.

Aangezien de architectuurplannen voor deze woningen nog niet opgemaakt zijn, kunnen hier nog geen exacte uitgravingsdieptes en oppervlaktes voor worden opgegeven.

1.1.6 Archeologisch potentieel

1.1.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.1.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed. Het projectgebied Brugge Tempelhof wordt gekenmerkt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom heeft het bureauonderzoek als bijkomend doel de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied te kennen. Daarvoor wordt bijzondere aandacht besteed aan de relevante ecologische en aardkundige gegevens en bronnen.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Bodemgebruikskaart
- Geomorfologische kaart (traditionele landschappenkaart)

1.1.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.1.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.1.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

Er werd bovendien een plaatsbezoek uitgevoerd om deze verstoringen optimaal te kunnen inschatten.

1.2 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

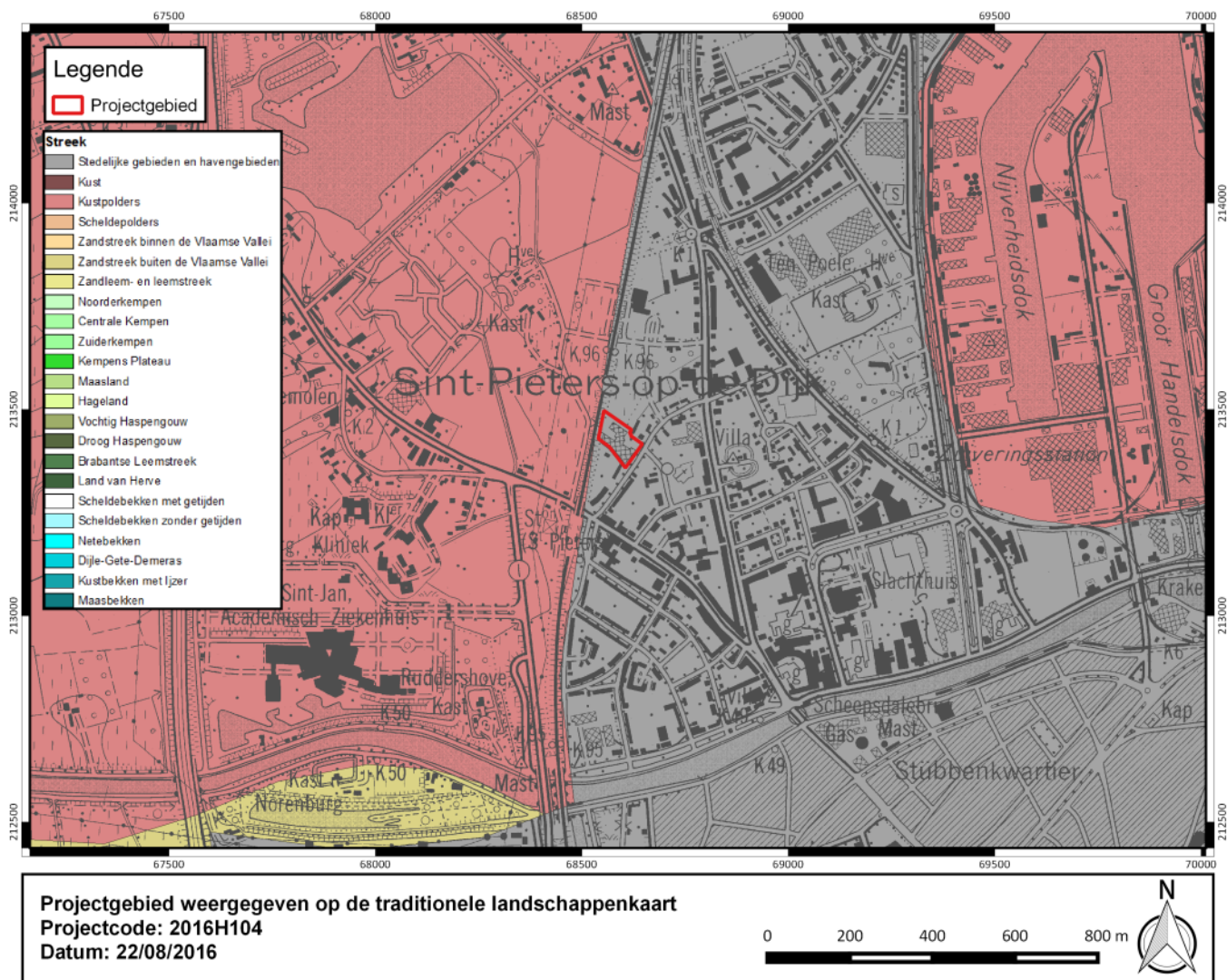
1.2.1 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Beernem (Formatie van Aalter)
Quartair	Type 3c: Fluviaal afzetting/eolische afzetting/Getijden afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar
Huidig gebruik en verstoringen	Gebouwen en verharding
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 4,5 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse Polders Rivieren: Kanaal van Gent naar Oostende, Vestinggracht, Boterbeek, Molengeleed, Blauwe Torengleed, Lisseweegsevaart, Nijverheidsdok, Kanaal Brugge-Zeebrugge, Klein Handelsdok en Zijdelingsevaart (antropogeen)

1.2.1.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied ligt in Stedelijke gebieden en havengebieden op de traditionele landschappenkaart.

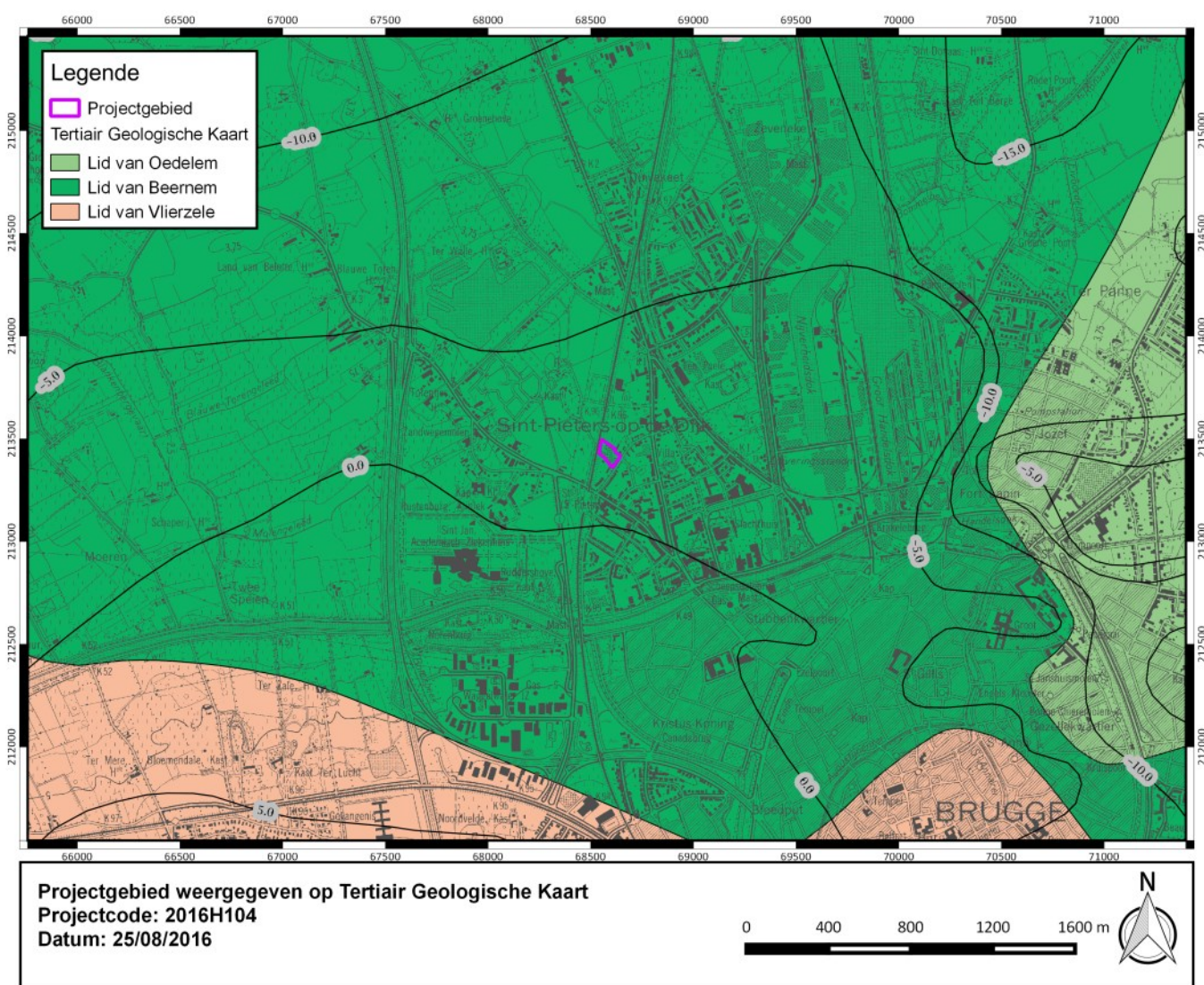
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.2.1.2 Geologie

1.2.1.2.1 Tertiair

Het projectgebied bevindt zich in de Formatie van Aalter. Deze formatie bestaat uit glauconiethoudende zanden die afgezet werden in een ondiep marien milieu. Deze formatie wordt onderverdeeld in twee leden: het Lid van Oedelem en het Lid van Beernem. Het aanwezige lid is het Lid van Beernem.

Het Lid van Beernem is een grijsgroen glauconiet- en glimmerhoudend middelmatig fijn tot fijn, kleiig zand. Het is compact en licht kalkhoudend. Dunne banden grijsgroene en glauconiethoudende, fijn zandige klei kunnen voorkomen. Blaadjes bleekgrijze klei, dunne bandjes en nestjes middelmatig fijn grijsgroens licht glauconiethoudend zand en kleine glauconietnestjes komen ook voor. Onderaan kan sporadisch fijn schelpgruis voorkomen. De afzetting bevat groengrijze glauconiethoudende veldsteenstukken.¹

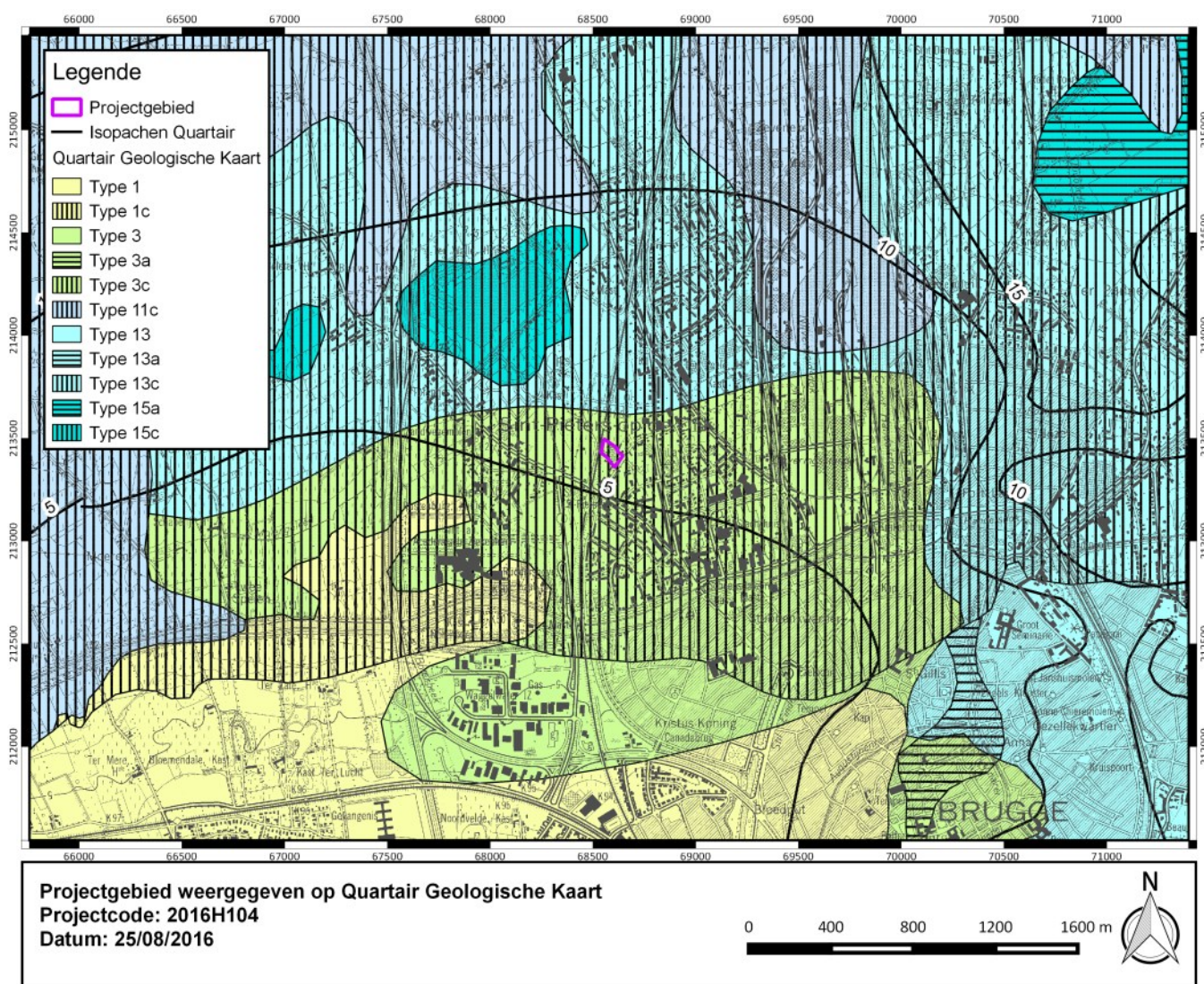

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

¹ Jacobs, 1993.

1.2.1.2.2 Quartair

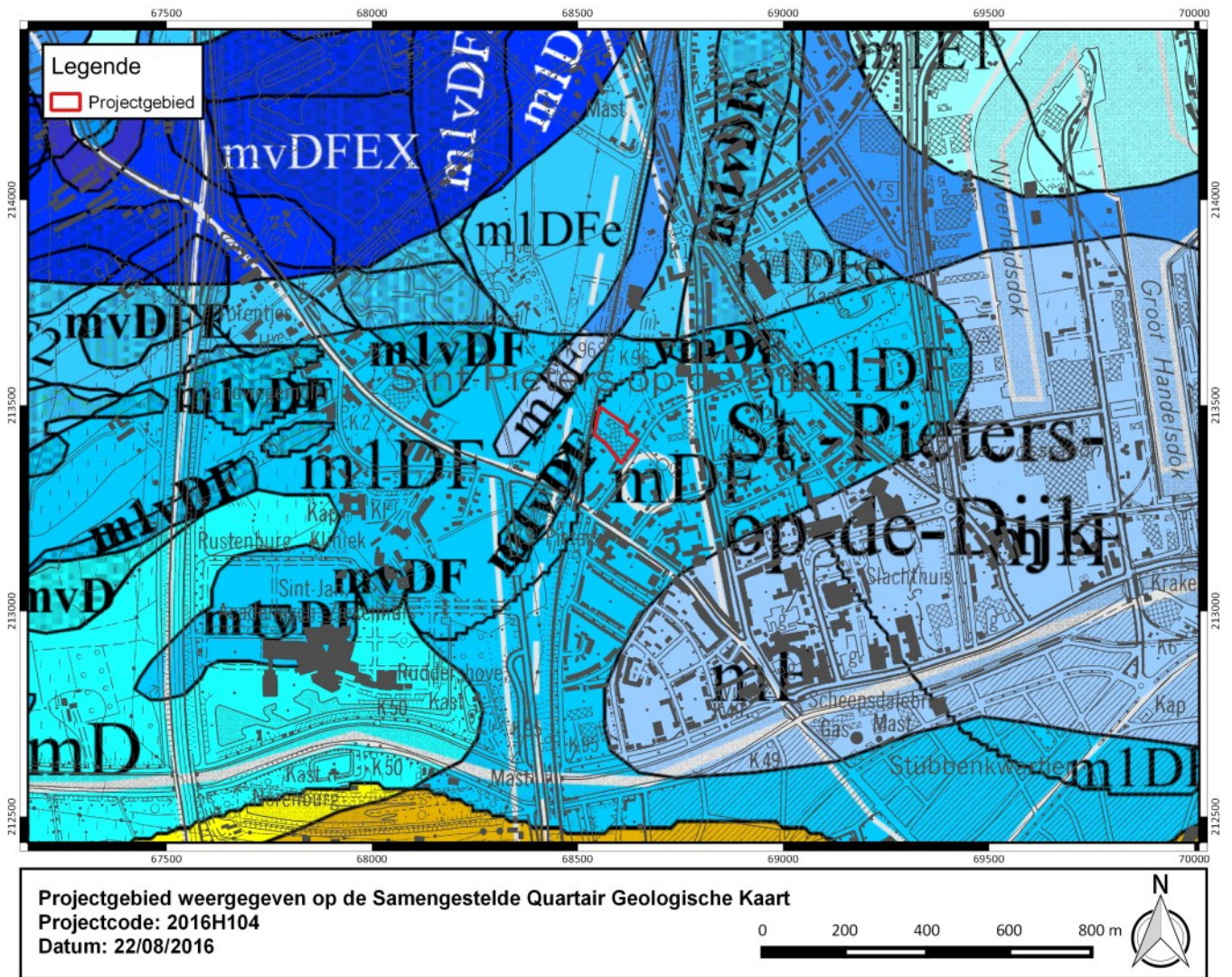
Het projectgebied bevindt zich in het gekarteerd **Type 3c** volgens de Quartair Geologische Kaart. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Deze wordt gevolgd door een eventueel aanwezige eolische afzetting (zand) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen met eventuele hellingsafzettingen. Deze eolische laag kan plaatselijk niet aanwezig zijn. De toplaag bestaat uit getijdenafzettingen (marien en estuaries) van het Holoceen.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

De Samengestelde Quartair Geologische Kaart geeft hetzelfde weer als de meer recente Quartair Geologische Kaart waarbij het gebied wordt gekarteerd als **mDF** en betekent dat de opbouw bestaat uit een Weichseliaan fluvioperiglaciaal faciës (**F**), een Weichseliaan eolisch dekzandfaciës (**D**) en een Holoceen marien kleiig faciës (**m**).²

² De Moor & Van De Velde, 1994.

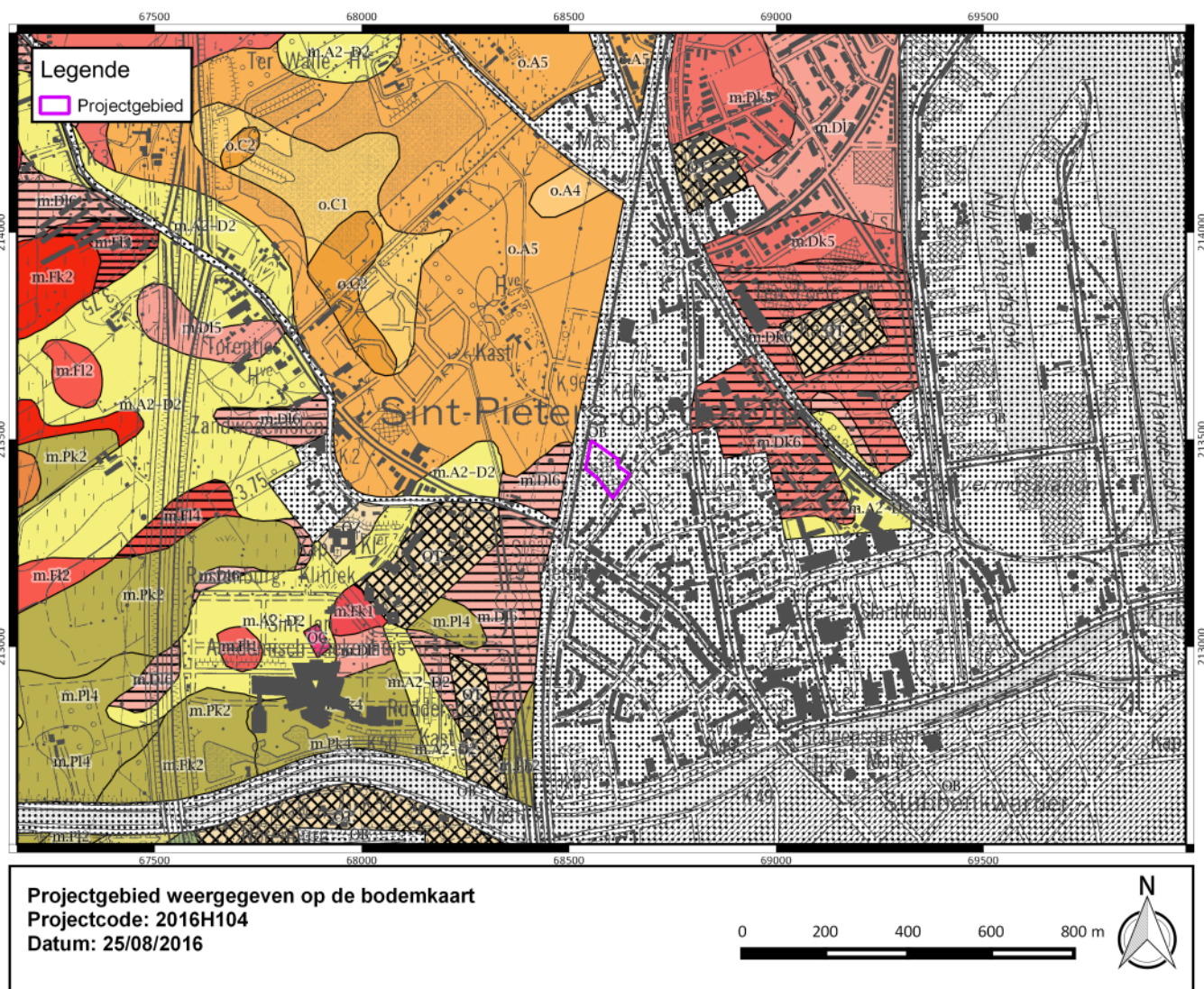
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Samengestelde Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.2.1.3 Bodem

1.2.1.3.1 Bodemtypes

Er bestaat geen informatie over de bodemopbouw in en rondom het projectgebied door de aanwezigheid van bebouwing. Hierdoor is de zone als **OB** geclassificeerd wat betekent dat het als een kunstmatige grond die bebouwd is. Hierdoor zijn er geen boringen uitgevoerd in het gebied.

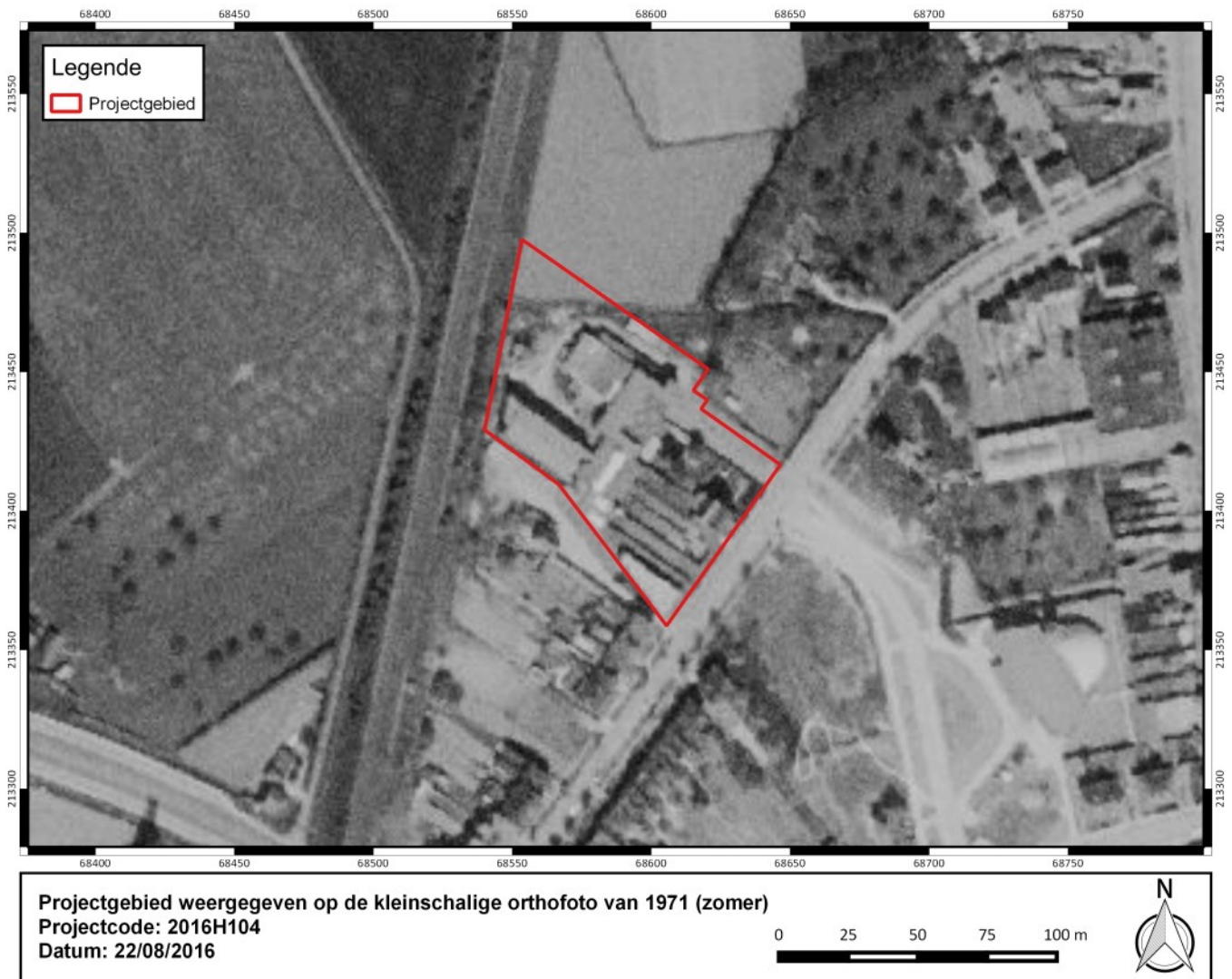
De nabije bodemtypes zijn (overdekte) kreekruggronden. Het zijn met zand en klei opgevulde getijdereken die bestaan uit zware klei tot klei en tussen 60 tot 100 cm diepte overgaan in lichter materiaal. Ze hebben ook een hoog humusgehalte. Vaak bezitten ze ook roestverschijnselen.

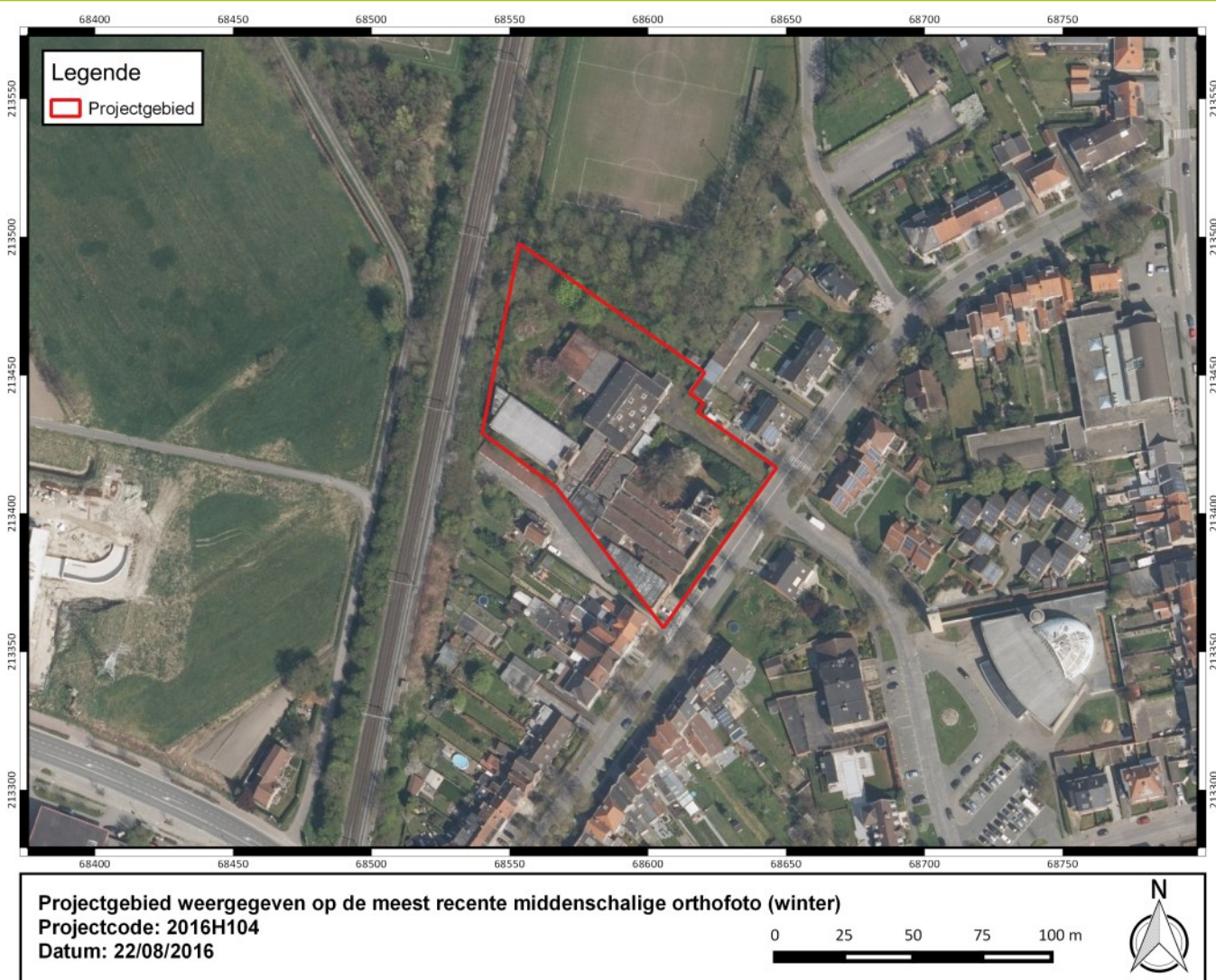
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.2.1.4 Huidige gebruik en verstoringen

Bijna het volledige terrein bestaat uit gebouwen of verharding. Op de oudste orthofoto van 1971 is te zien dat er toen al industrie aanwezig was en dat het terrein vermoedelijk al sterk verstoord is door de aanleg van de gebouwen en verharding. Deze gebouwen en verharding is er tot op de dag van vandaag nog steeds aanwezig. Het industrieterrein werd gebruikt als drukkerij, Sint-Catharinadrukkerij.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971 (zomer) (bron: Geopunt).

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschalige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).

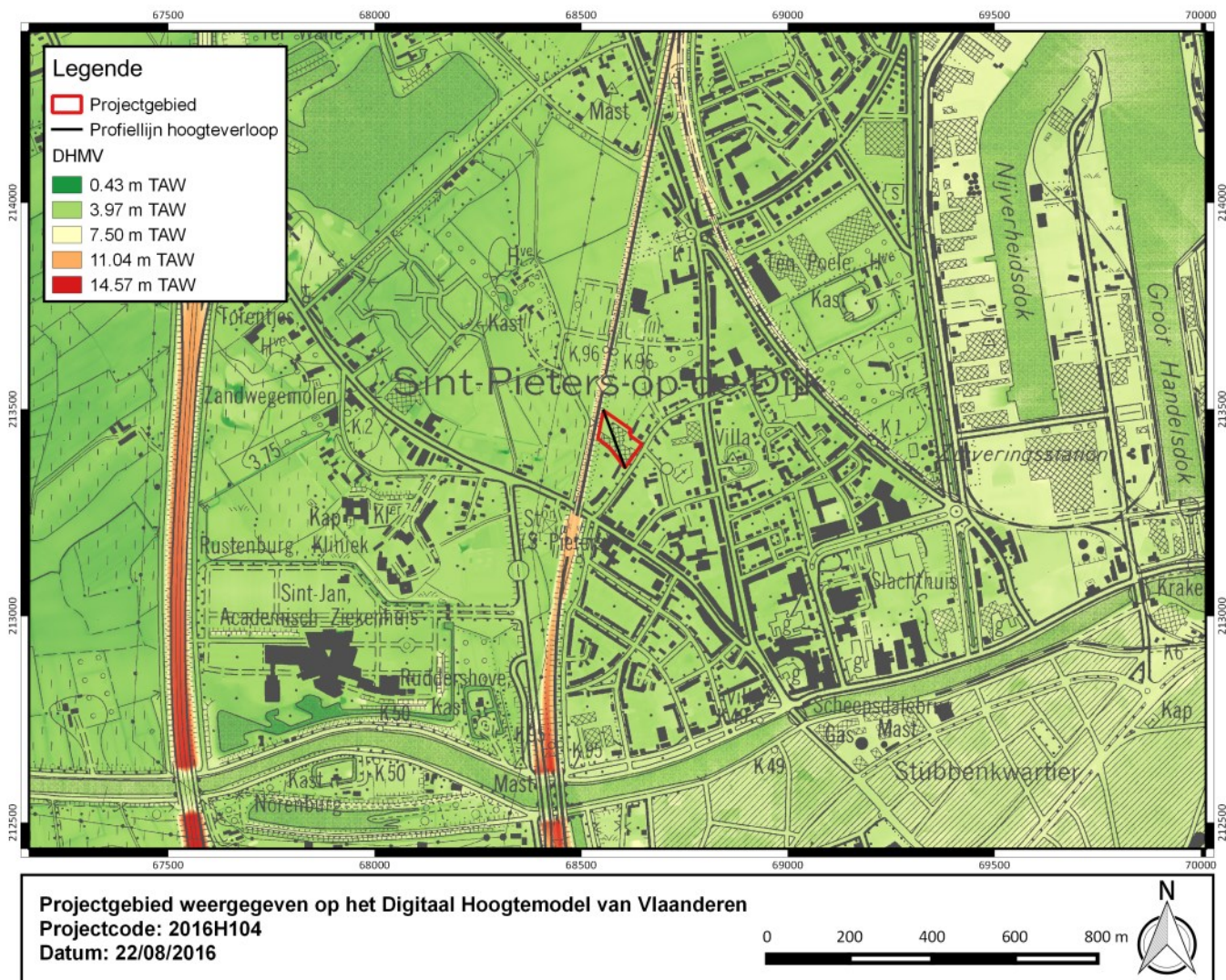
Om een beter beeld te krijgen van de verstoringen op het terrein is een plaatsbezoek uitgevoerd. Hieronder zijn enkele foto's van het terrein toegevoegd. Hierop is te zien dat aan de rechter zijde van het terrein, vanaf de straatkant tot aan de gebouwen, bestaat uit asphaltverharding. Binnenin de gebouwen is er een combinatie van betontegels en gegoten beton aanwezig als bevloering. Op het achterste gedeelte van het terrein, waar er bebossing en struiken staan, zijn wandelpaden verhard met steenslag. Het achterste deel van het gebouw aan de linkerkant (het grijze gebouw op de meest recente orthofoto) bestaat uit een half-verzonken verdiep die ca. 1 m onder het huidige maaiveld ligt. De veronderstelling dat het terrein vermoedelijk sterk verstoord is door de aanwezigheid van de industrie is bevestigd met het plaatsbezoek waarbij duidelijk is gebleken dat het overgrote deel van het terrein bestaat uit bebouwing en verhardingen.

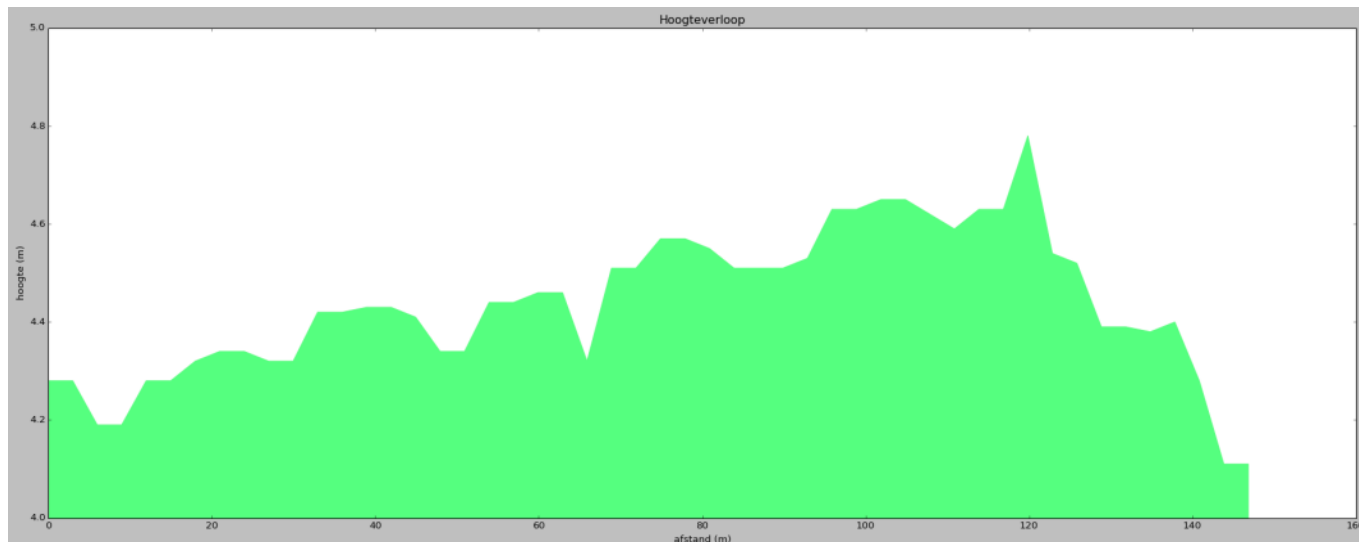
Figuur 14: Foto's van de gebouwen en verhardingen in kader van het inschatten van de aanwezige verstoringen, genomen tijdens het plaatsbezoek (14/09/2016).

1.2.1.5 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied ligt op ca. 4,5 m TAW hoogte en heeft een vlak reliëf. De spoorweg aan de westgrens is duidelijk te zien aangezien deze op ca. 9 m TAW ligt. Ten oosten zijn de dokken ook duidelijk te herkennen.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

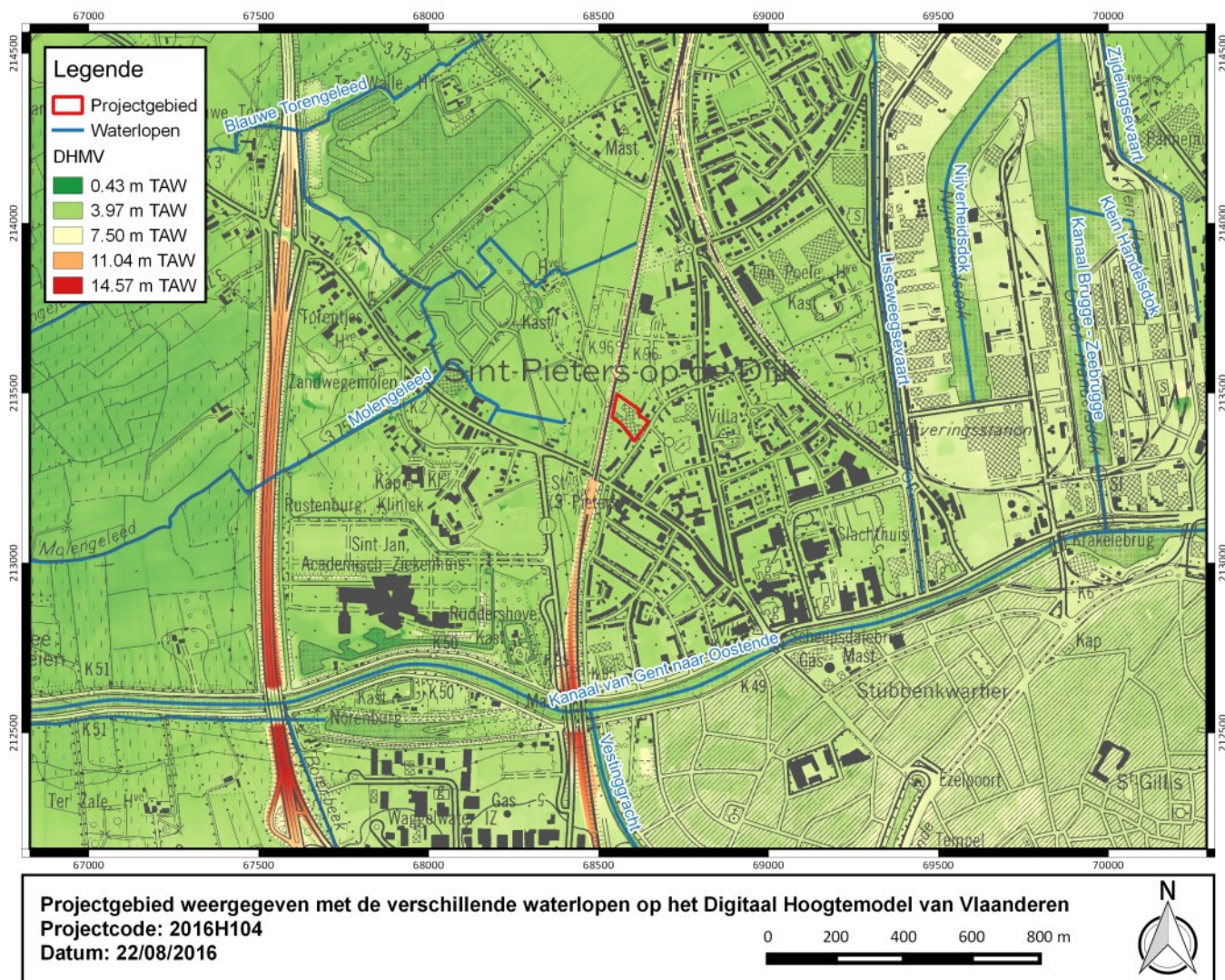

Figuur 16: Hoogteverloop (van noord naar zuid) van het projectgebied volgens de profiellijn aangeduid op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.1.6 Hydrografie

Het projectgebied ligt in het Bekken van de Brugse polders met als deelbekken de Oudlandpolder Blankenberge.

Ten zuiden op ca. 1 km is het Kanaal van Gent naar Oostende gelegen met de Vestinggracht en Boterbeek. Ten westen stroomt de Molengeleed en de Blauwe Torengleed stroomt ten noorden van het projectgebied. Aan de oostkant ligt de Lisseweegsevaart met daarachter de Nijverheidsdok, Kanaal Brugge-Zeebrugge, Klein Handelsdok en de Zijdellingsevaart. Dit zijn antropogene waterwegen.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.2.2 Gekende archeologische waarden

1.2.2.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.2.2.1.1 Historische achtergrond

Sint-Pieters was vroeger een afzonderlijk dorpje, en tot 1899 een afzonderlijke gemeente met de naam Sint-Pieters-op-den-Dijk. De wijk telt ruim 7.500 inwoners. Eertijds was dit stuk poldergrond tussen Brugge en de zee een moerassig gebied dat geregeld werd overspoeld door de zee.

Sint-Pieters ontstaat in het gebied tussen de zogenaamde Vertinge, een zijriviertje van de toenmalige Leet, heden de Blankenbergse Vaart genoemd, en een kreek ongeveer ter hoogte van het Lisseweegs Vaartje. Dit stukje polder wordt in de 7de eeuw als eerste aangeduid met de naam Pagus Flandrensis, in de betekenis van een overstroomde vlakte.

De Pagus Flandrensis bestaat uit drie kroondomeinen: Snellegem, Sijsele en Weinebrugge. Circa 850 splitst de nieuwe parochie Sint-Salvators zich van Snellegem af en in de 13de eeuw ontstaat op dit grondgebied de parochie Sint-Pieters-op-de-dijk.³ De Leet vormt de scheiding met de moederparochie Sint-Salvators.⁴ Reeds vóór 1167 is er bewoning in het gehucht "*Scepstale*" (cf. Christus-Koning), gelegen rond een waterput en de brug over de Leet. Aan deze Scheepsdalebrug vestigen zich vooral ambachtslui en schippers.⁵ Ter hoogte van de kruising van de Gentele en de Dulleweg was een tweede bewoningskern, hoofdzakelijk van kleine boeren, ontstaan. De begrenzing van de parochie kent in de loop der tijden verschillende wijzigingen. Zo verwerft Brugge tussen 1275 en 1283 een ruime strook rond de stad die de Paallanden genoemd worden. Het zuidelijke deel van Sint-Pieters-op-de-dijk valt voortaan onder de jurisdictie van de stad. Na het graven van de tweede stadsomwalling in 1297 wordt een deel van de Sint-Gillisparochie van de binnenstad Brugge afgescheiden. Na verloop van tijd wordt dit noordwestelijk deel van Sint-Gillis bij Sint-Pieters gevoegd.

De Leet, tevens de zuidgrens van Sint-Pieters, is van oudsher een belangrijke verkeersader. Na het uitgraven van het kanaal Brugge-Oostende in 1618, en zeker met de verbinding vanaf 1753 met Gent via de Coupure, neemt de scheepstrafiek aanzienlijk toe. De strategisch belangrijke waterweg dient in de 17de eeuw, door de talrijke militaire conflicten, beschermd te worden door middel van versterkingen (onder meer het Fort Lapin aan de handelskom, aan de Krakelebrug, ter hoogte van de Scheepsdalebrug en ter Speien).

Door het verbeterde waterwegennet neemt ook het personenvervoer toe. Vanaf de 17de eeuw voorziet een barge een verbinding naar Nieuwpoort en Oostende. Dit alles brengt ter hoogte van de Scheepsdalebrug en Houtkaai (cf. Christus-Koning) een grote bedrijvigheid met zich mee: er komen onder meer handelszaken, bedrijven en herbergen

Onder het Oostenrijks Bewind worden de belangrijkste, tot dan vaak moeilijk berijdbare verbindingswegen heraangelegd tot rechte steenwegen. Voor de Blankenbergse Steenweg maakt architect H. Pulinx in 1723 een nieuw ontwerp. Het oude tracé blijft behouden tot aan de Sint-Pieterskerk maar loopt vanaf daar in een rechte lijn naar Uitkerke. De Steenweg is een grote verbetering voor de aan- en afvoer naar Blankenberge van vis en allerlei materialen. Vanaf de 18de eeuw is het ook een belangrijke verkeersweg voor badgasten. De Blankenbergse Dijk en de Dulleweg, tot dan de voornaamste verbindingswegen, worden nu secundaire landwegen. De grenzen van de parochies worden in 1795 nogmaals gewijzigd. Sint-Pieters-op-de-dijk wordt aan de zuidkant uitgebreid tot aan het kanaal Brugge-Oostende. De verbinding met de zee via het kanaal Brugge-Oostende voldoet niet meer en er moest naar een oplossing worden gezocht. Reeds in de jaren zestig en zeventig van de 19de

³ Van Houtte, J.A., De geschiedenis van Brugge, p.226.

⁴ Inventaris.onroerendergoed.be (online geraadpleegd op 07/09/2016)

⁵ Inventaris.onroerendergoed.be (online geraadpleegd op 07/09/2016)

eeuw bestonden er plannen om de Brugse haven uit te bouwen zoals in de buurlanden, waar grote haveninfrastructuurwerken plaats vonden. Op het eind van de 19de eeuw wordt het project Brugge-Zeehaven gelanceerd. Een nieuw kanaal zorgt voor de verbinding met de zee. Een uitbreiding van het Brugse grondgebied is daarom noodzakelijk. Door het graven van het zeekanaal in 1896 wordt een deel van het grondgebied Koolkerke bij Sint-Pieters gevoegd, het zeekanaal vormt nu de oostelijke grens. Wanneer dan in 1899 de stad Brugge Sint-Pieters inlijft, verliest de gemeente definitief haar autonomie. In de loop van de 20ste eeuw zal de uitbouw en impact van de haven op Sint-Pieters gestaag toenemen.⁶ Tijdens de 20ste eeuw breidt de bescheiden dorpskern van Sint-Pieters zich verder uit.⁷

In 1838 krijgt Brugge een spoorweg die Brussel met Oostende moet verbinden. In 1863 komt er een uitbreiding met een lijn naar de oostkust, die dwars door Sint-Pieters loopt. In 1906-1910 wordt op een talud een nieuwe spoorwegverbinding gelegd naar de oostkust. Hiervoor zijn viaducten nodig over het kanaal Brugge-Oostende en de Blankenbergse en Oostendse Steenweg. Verschillende treinwachtershuisjes getuigen nog van die periode, onder meer langs de Blankenbergse Steenweg en Zeveneke. Aan de Sint-Pietersstatiedreef komen er in 1887 een stationsgebouw en twee huizen in historiserende neo-Renaissancestijl. Het gehele complex wordt in 1957 afgebroken en vervangen door twee wachthuisjes.⁸

1.2.2.1.2 Historische kaarten, huidig gebruik en verstoringen

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

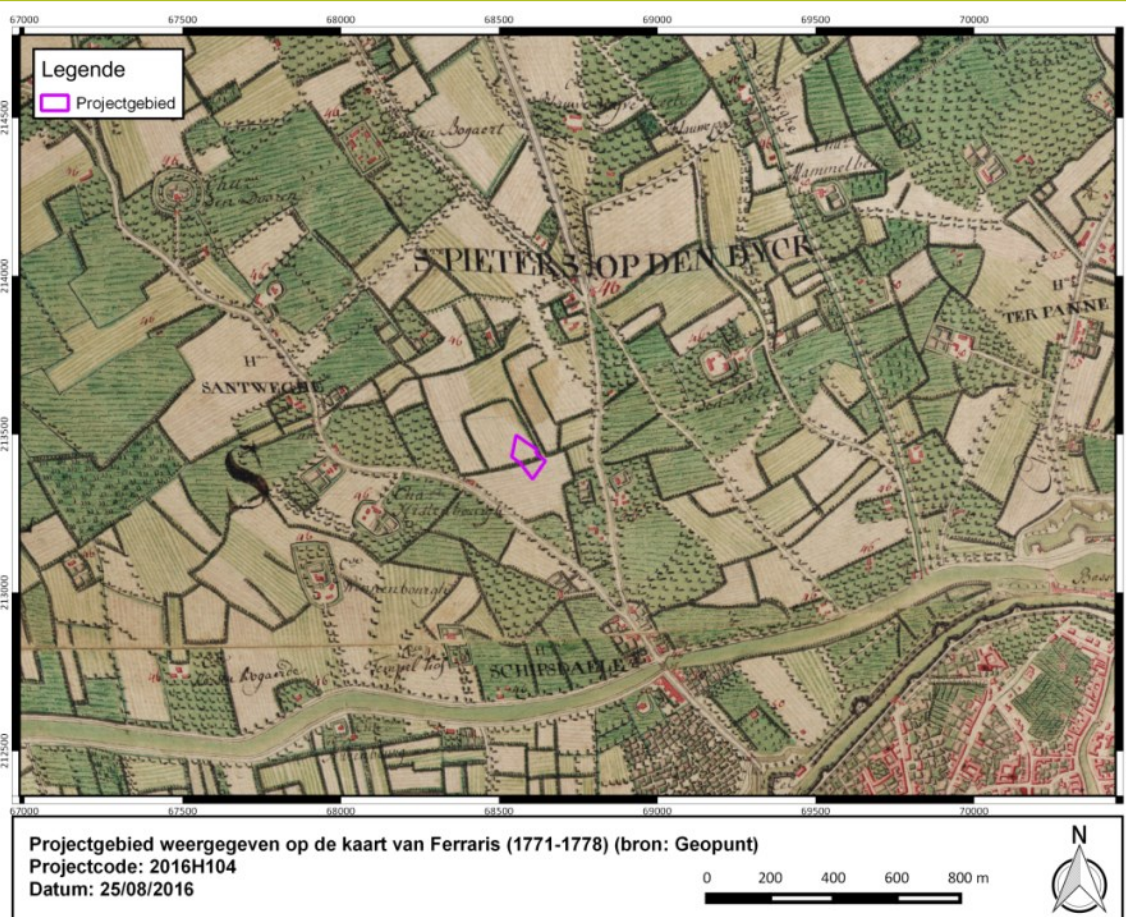
Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Akker
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Geen bebouwing
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Akker
Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw	1950-1970	Bebouwd

Uit cartografische gegevens valt af te lezen dat het projectgebied lange tijd een landbouwfunctie had. Uit de kaarten van Ferraris, de Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaarten blijkt dat die functie behouden bleef vanaf 1777 tot 1879. Naast de Ferrariskaart is er voor de 18de eeuw geen cartografisch materiaal bekend van het gebied. In de 20ste eeuw wordt het gebied, dat vlakbij het Brugse stadscentrum gelegen is, wel ontwikkeld. Dit is te zien op de topografische kaarten van het Ministerie van Openbare werken en Wederopbouw, die tussen 1950 en 1970 werden opgemaakt. Het perceel werd dus binnen die periode ontwikkeld. Het studiegebied is dan ook één van de eerste in de straat die volledig bebouwd is. Het terrein werd dus toen al voorzien van zijn huidige functie, voor de vaststelling van de gewestplannen, waarin de buurt met een woonfunctie ingekleurd staat. Tussen 1970 en 1990 verandert de omliggende buurt ingrijpend, en evolueert grotendeels in een woongebied met open bebouwing. Het projectgebied zelf blijft zijn invulling en functie behouden, en ondergaat geen verandering. Vanaf 1990 is er geen verandering in de dichte omgeving meer op te merken, en blijft het omliggende gebied een woonbuurt.

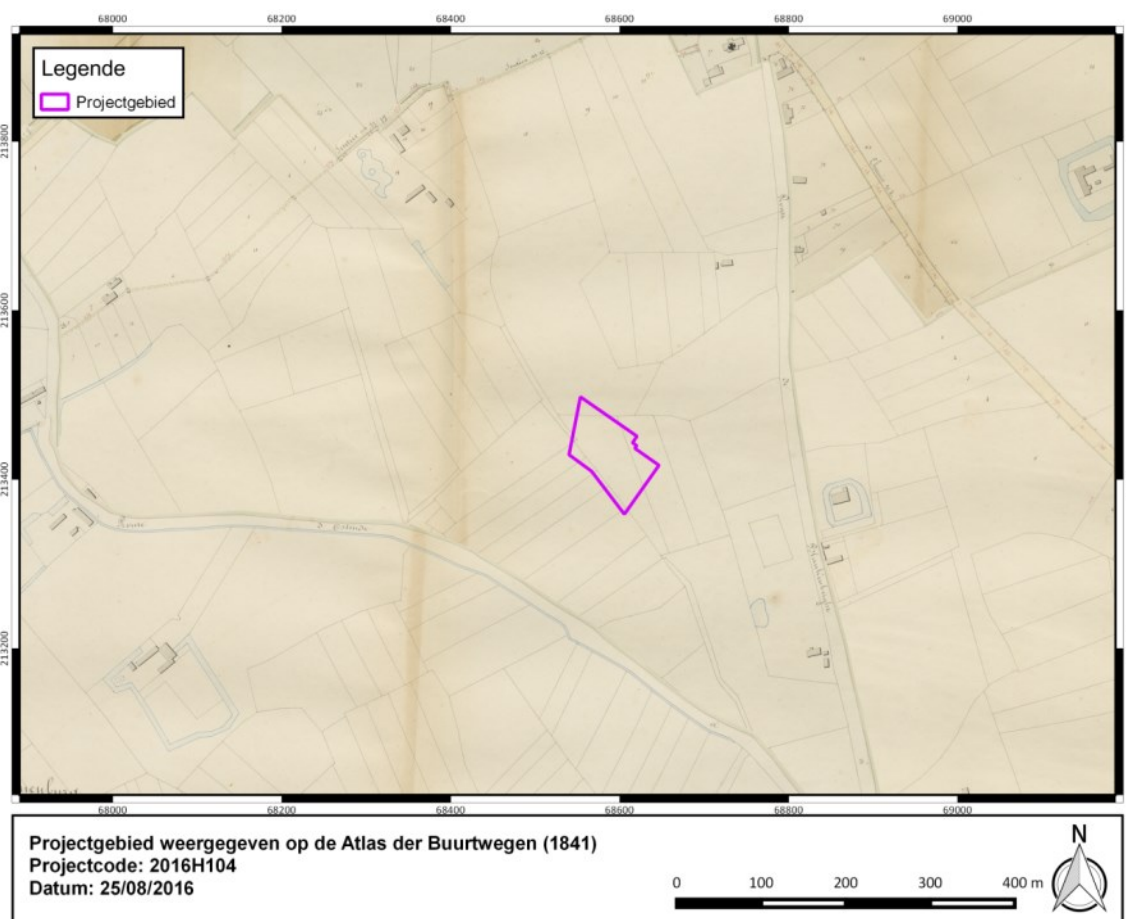
⁶ idem

⁷ Verhulst, A. & Duvosquel, J., Historische stedenatlas van België, Gemeentekrediet, 1990, p.150.

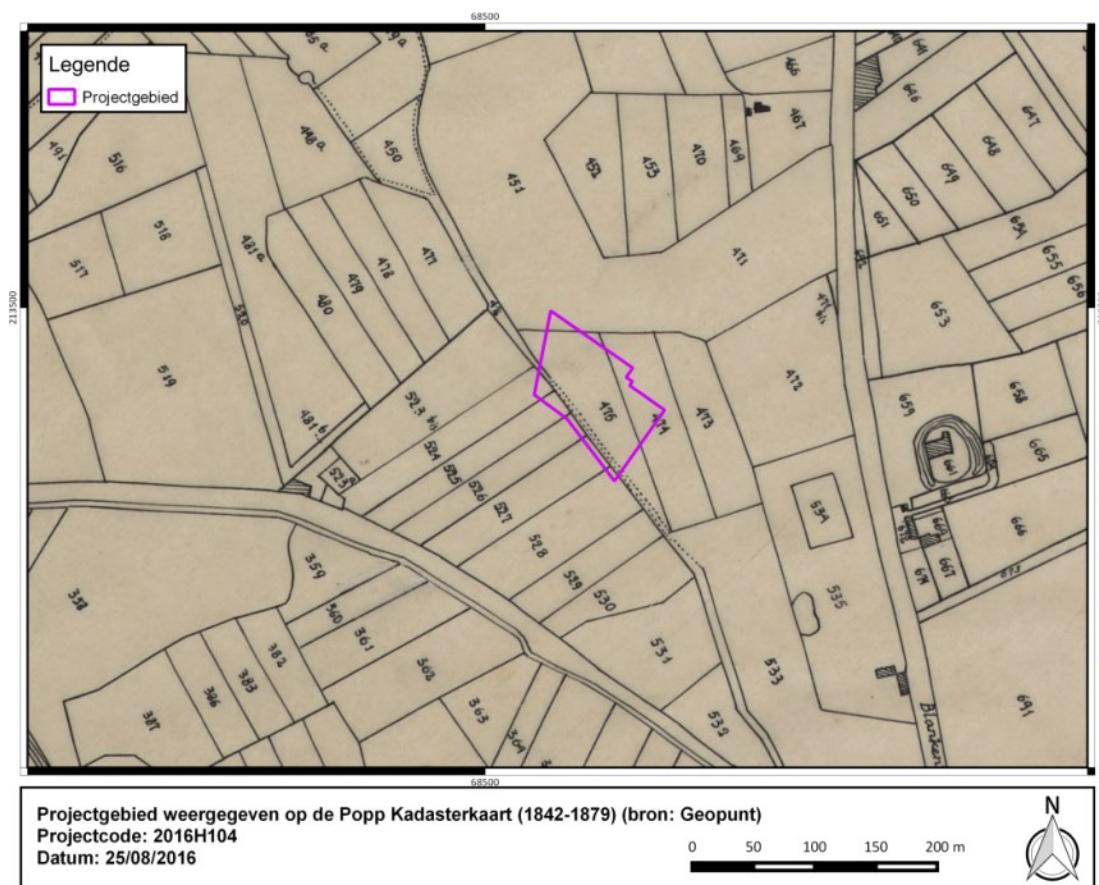
⁸ Inventaris.onroerendergoed.be

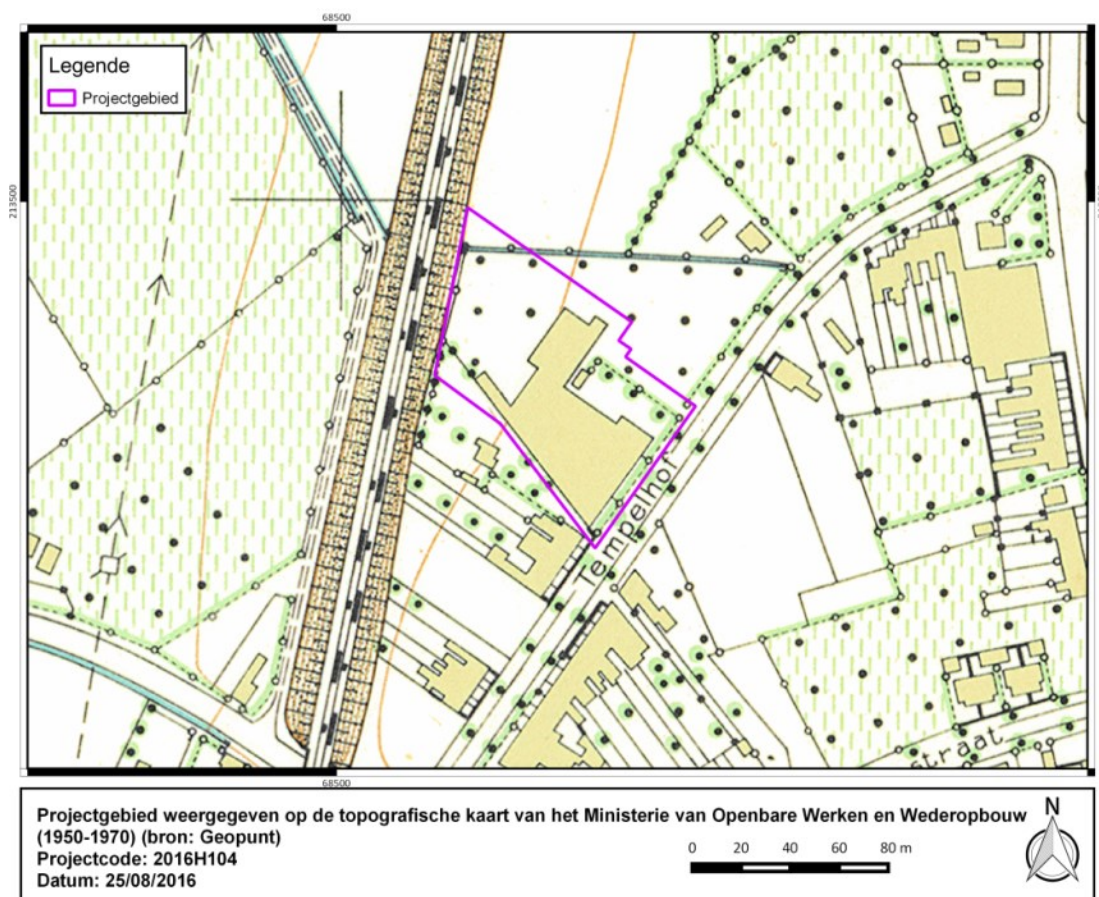
Figuur 18: Het projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart 1771-1777. (Bron: Geopunt); De landbouwfunctie is duidelijk aanwezig. In de dichte omgeving is zeer verspreide bebouwing te zien.

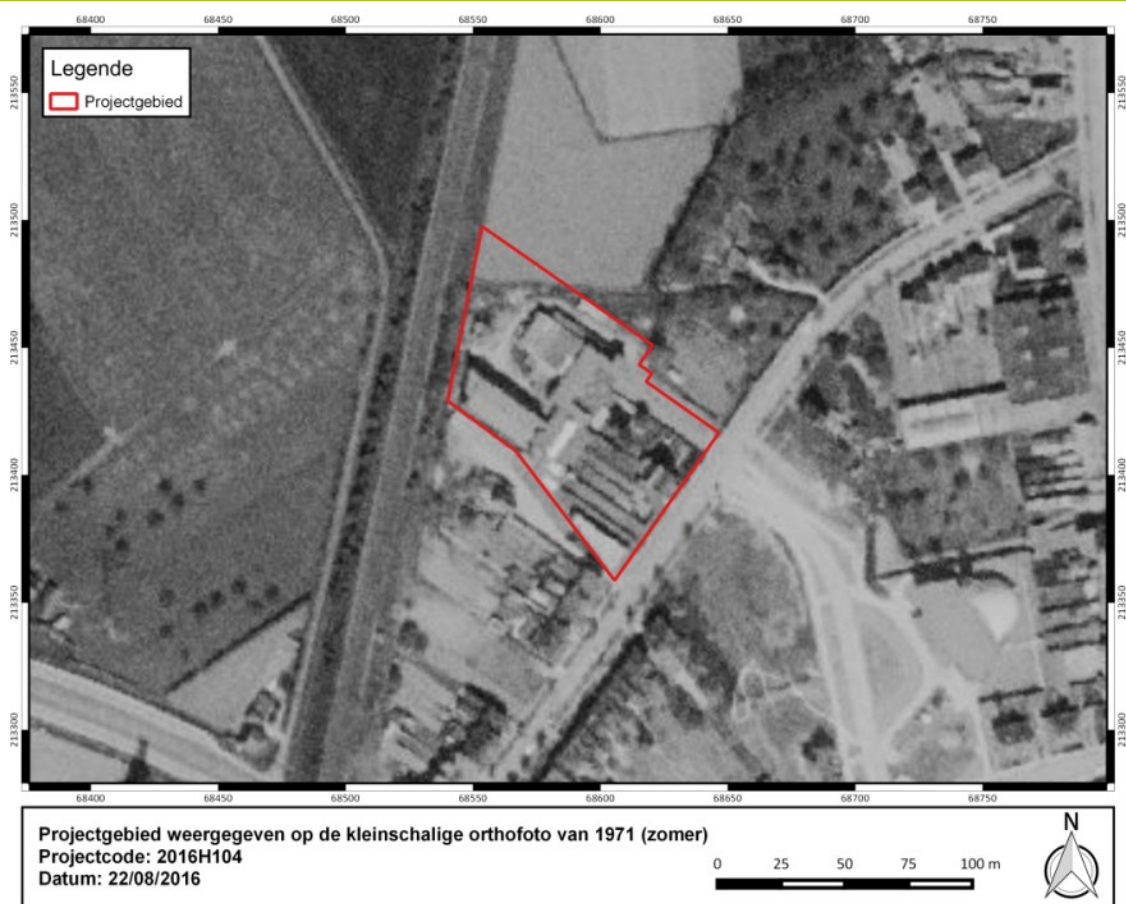
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen 1843-1845 (Bron: Geopunt)

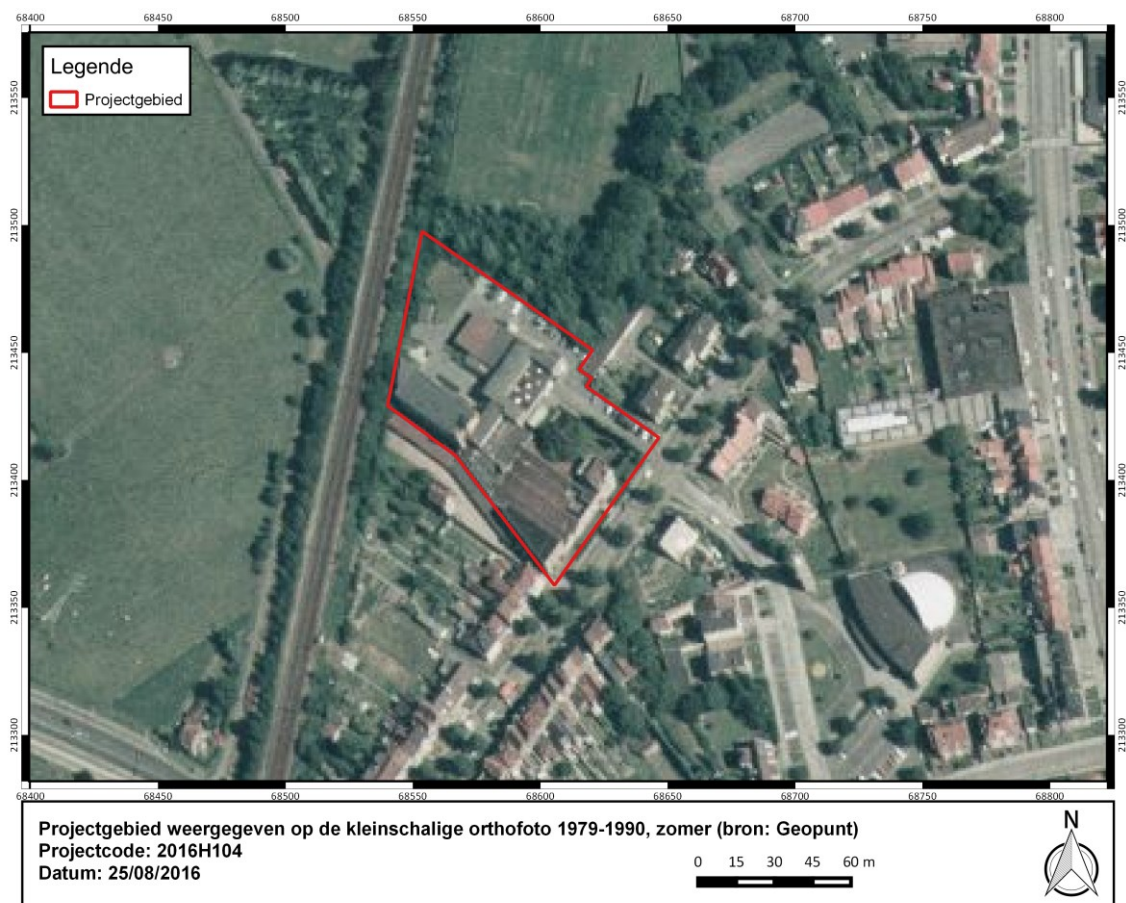
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaarten, 1842-1879. (Bron: Geopunt); De landbouwfunctie blijft behouden in de 19de eeuw.

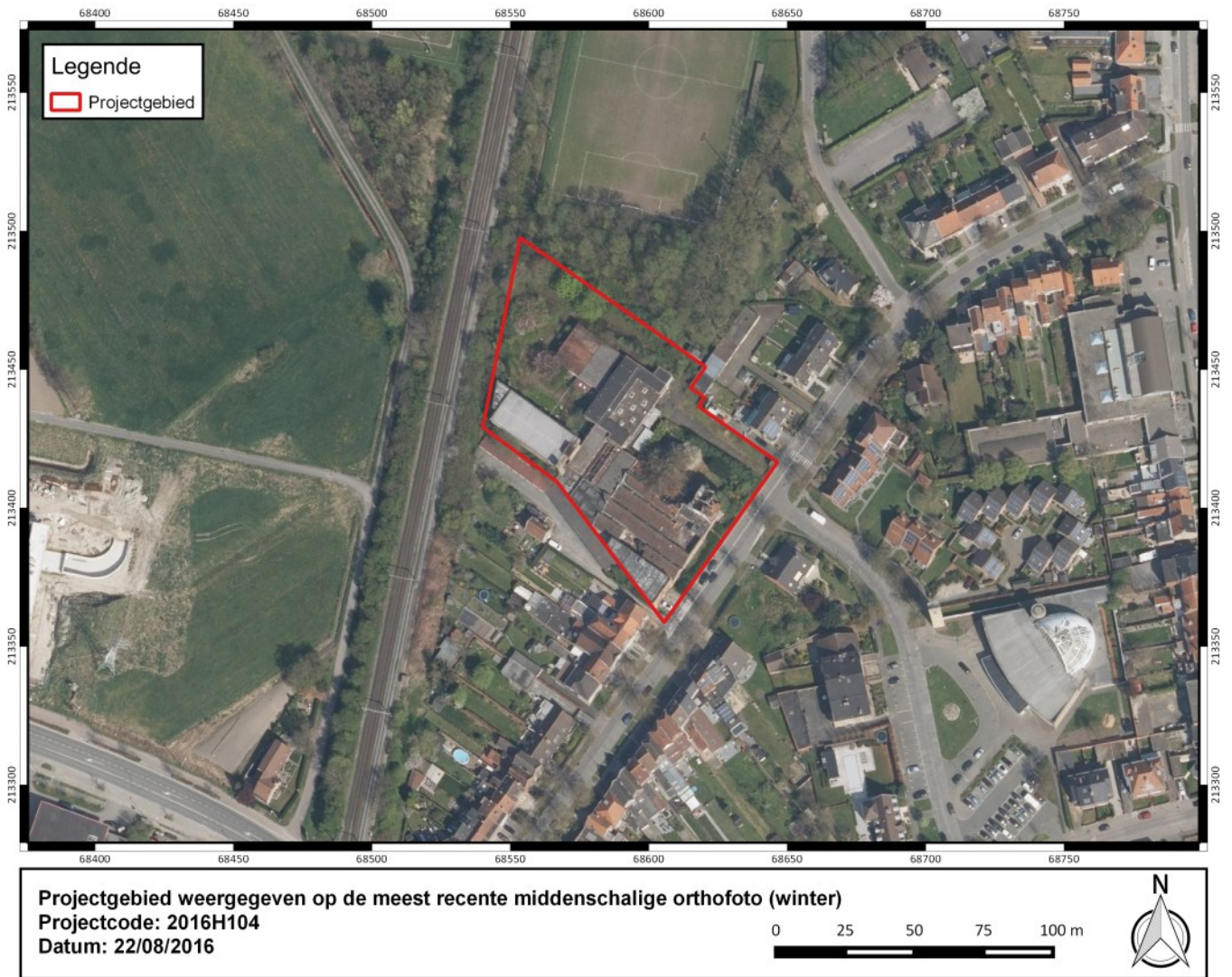
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt). Het is duidelijk dat vanaf het midden van de 20ste eeuw het perceel bebouwd wordt.

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto van 1971, zomer (bron: Geopunt). De verstedelijking van het omliggende gebied is ook hier duidelijk te zien.

Figuur 23. Projectgebied weergegeven op de kleinschalige orthofoto 1979-1990, zomer (bron: Geopunt); De straat, Tempelhof, is nu volledig bebouwd. Het projectgebied blijft dezelfde functie in invulling krijgen.

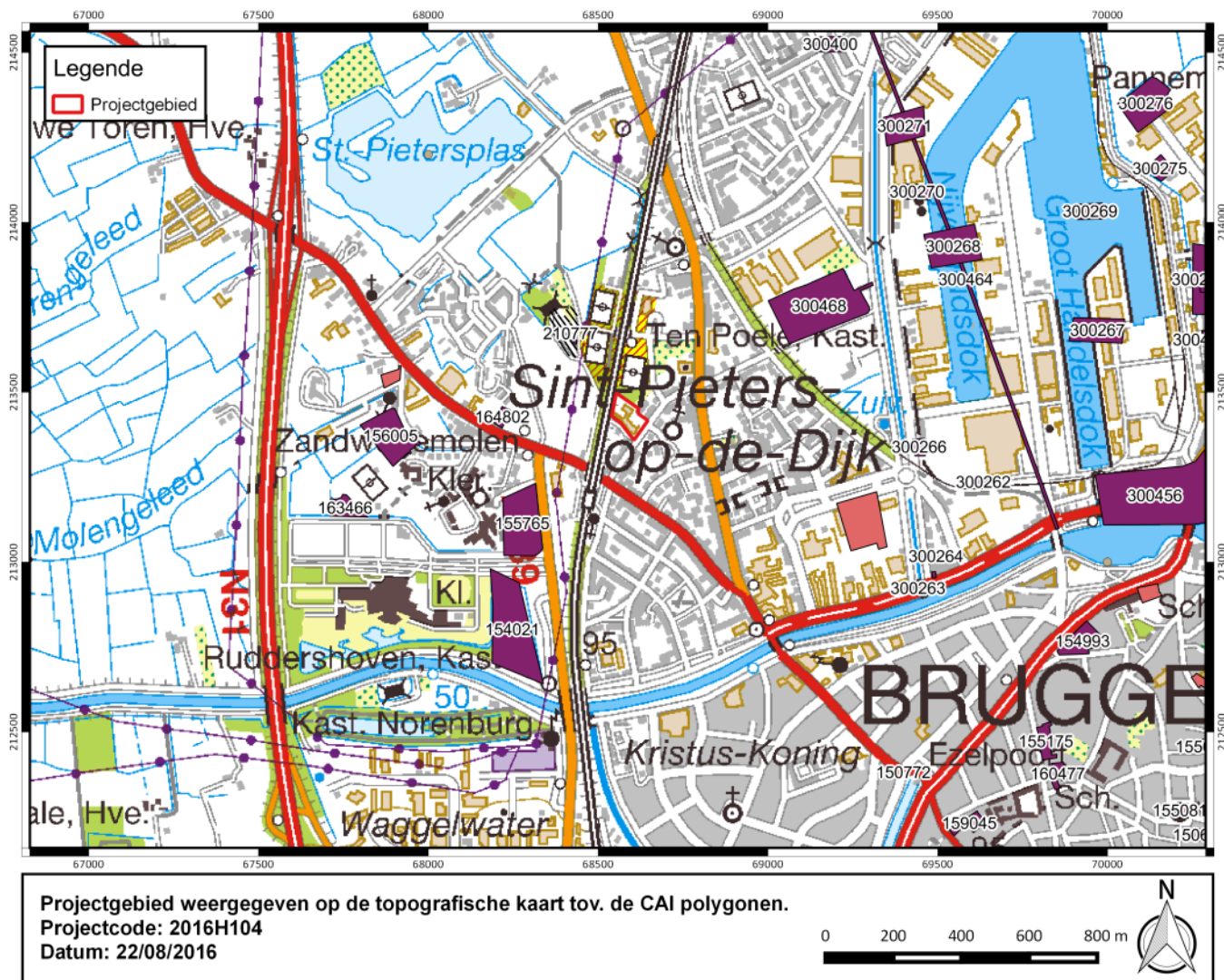

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de meest recente middenschalige orthofoto (winter) (bron: Geopunt).

Hoewel verdere suburbane verstedelijking duidelijk is, blijft de omliggende buurt zijn karakter behouden, als buitenwijk van de stad brugge. Suburbane ontwikkeling manifesteert zich verder van het stadscentrum. Bijna het volledige terrein bestaat momenteel uit gebouwen of verharding. Op de oudste orthofoto van 1971 is te zien dat er toen al industrie aanwezig was en dat het terrein vermoedelijk al sterk verstoord is door de aanleg van de gebouwen en verharding. Deze gebouwen en verharding is er tot op de dag van vandaag nog steeds aanwezig. Het industrieterrein werd gebruikt als drukkerij, Sint-Catharinadrukkerij.

1.2.2.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI, weergegeven op de topografische kaart (bron: Geoportaal).

CAI nummer	Omschrijving
156005	Mechanische prospectie uit 2011: (N:15m): Grondsporen: -middeleeuwen: Sporen van veenwinning
163466	Mechanische prospectie uit 2012: (N:15m): Nieuwste tijd: recente verstoring Volgens de bodemkaart is het terrein gesitueerd op een kreekrug. Op de Ferrariskaart zijn in de onmiddellijke nabijheid 3 hoeves met walgracht aangeduid.
155765	Werfcontrole uit 2009: (N:15m): Grondsporen: -Late middeleeuwen: enkele grachten en kuilen die aardewerkfragmenten en dierlijk botmateriaal bevatten
154021	INDICATOR luchtfoto- en cartografie: 2009 (N:15m): -middeleeuwse site met walgracht (te zien op Ferraris)
164802	Mechanische prospectie uit 2011: (N:15m): -Late middeleeuwen: Uitbraakspoor met baksteenpuin en aardewerk. (15 ^{de} eeuw)
210777	Mechanische prospectie uit 2015: (N:15m): -Laat middeleeuwse bewoning: verschillende sporen en archeologische vondsten die vermoedelijk afkomstig zijn van een woonerf uit de overgangperiode volle/ late middeleeuwen. -restanten 19 ^{de} eeuwse bewoning
300468	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:15m): Kasteel "Ten Poele" of het hof "Ten Poele" was het belangrijkste leengoed van de parochie Sint-Pieters. De naam van het domein houdt verband met de eerste eigenaar Jan van de Poele die reeds in 1365 als eigenaar wordt vermeld (cf. gevelsteen met jaartal). -Laat middeleeuws lusthof
300400	INDICATOR: Kaartstudie 1964: (N:250m): -Hoeve (datering onbepaald) Oude hofstede van de Jezuïeten op Sint-Pieters. De "Jezuïet" is ook de naam van een boomgaard nabij de Bommelbeke dat eertijds door de Jezuïeten in gebruik was.
300271	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:250m): Verdwenen kasteelgoed met hofstede. 1567: "'t goet cum bogaerde en walgrachten, hofstede". 1701: "'t goet mommelbeke". 1773: "Mommelbeke, landgoed". Verdwenen bij de aanleg van de nieuwe haven, rond 1900.
300270	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:250m):

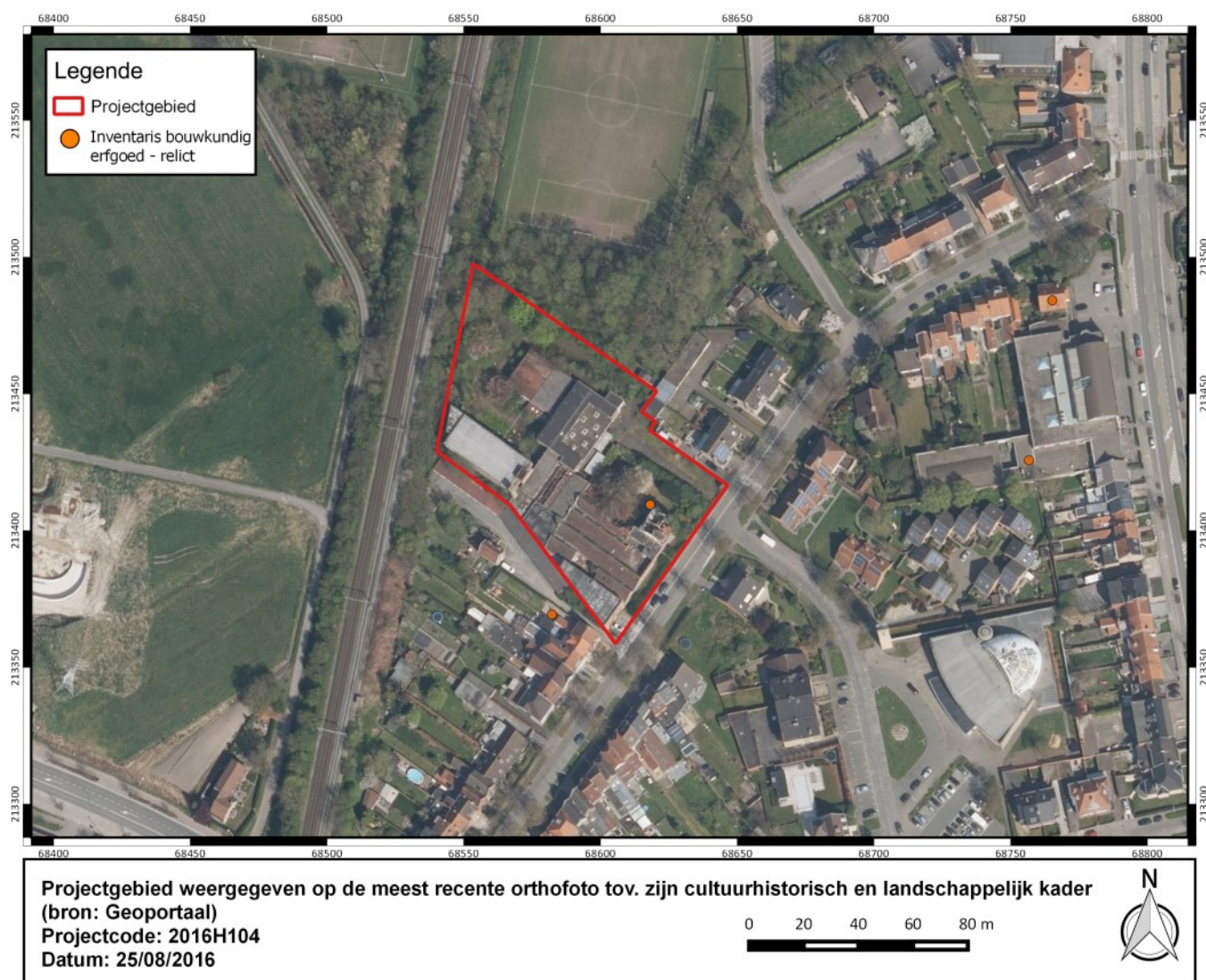
CAI nummer	Omschrijving
	Verdwenen hofstede: Hofstede: een buitengoed voor de rijke burgerij van de stad. Ontstaan in de 2de helft van de 17de eeuw, verdwenen rond 1900.
300268	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:250m): -Nieuwe tijd: Ontstaan in de 17de eeuw, verdwenen in 1900. Verdwenen hofstede. Eigendom van de Armen van Sint-Gillis (1701). 1701: "hofstedeken".
300464	INDICATOR: kaartstudie: (N:15m): Lijnelementen, kanaal, vaarweg
300266	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:250m): Verdwenen kasteelhofstede, het "Leengoed" of "l'Hermijte". 1567: "ghoede en hofstede". 1665: "daert' goet L'Hermijte in staet". 1701: "goede en hofstede genaemt l'irremitte". 1799: "'t goet van Crijngen". 1838: "Leengoed". Verdwenen bij de aanleg van de haven rond 1900.
300262	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:250m): Verdwenen hofstede. 1567: "boomgaert met een huys hierop staende". 1701: "hofstedeken". Verdwenen in 1900 met de aanleg van de haven.
300264	INDICATOR: kaartstudie 1964: (N:250m): Verdwenen hofstede. Boomgaard bleef staan, maar verdween bij de aanleg van de haven. De oude hofstede verdween na 1600. 1567: "hofstede cum bogaerde". 1701: "bogaert".
300263	INDICATOR: kaartstudie 1965: (N:250m): -Late middeleeuwen: Sluis Een sluis aan het begin van de Lisseweegse Watergang. Genoemd "De Monnikenspeie" omdat de monniken van Ter Doest langs daar naar Brugge vaarden. Wordt vermeld in 1331. In 1447, 1567, 1701: "de muenekespeye". In 1850: "sluis Krakeeltje". De sluis is verdwenen met het verleggen van de Lisseweegse Vaart, bij het aanleggen van de Brugse Haven.
300276	INDICATOR: kaartstudie: (N:15m): Hofstede 1567: "hofstede en boomgaard".

CAI nummer	Omschrijving
	1701: "hofstede daer Logghe woont". Op een kaart van 1715: hoeve met walgracht errond. De hoeve en een deel van de walgracht zijn nog aanwezig. Kasteelhofstede: hoeve met walgracht errond. Oude hoeve bestaat nog, en ook een deeltje van de walgracht rond het huis.
300275	INDICATOR: kaartstudie 1965: (N:250m): Verdwenen hofstede. 1567, 1701: "hofstede cum bogaert". Hofstede nabij volgende grote hoeve. Vermeld in 1567 en verdwenen bij de aanleg van de nieuwe haven rond 1900.
300269	INDICATOR: kaartstudie 1965: (N:250m): Verdwenen hofstede. Eigendom van de Obedientie van Sint-Donaas (1701). Ontstaan in de 17de eeuw en verdwenen met de aanleg van de nieuwe haven rond 1900. 1701: "hofstedecken". De mensen die erop woonden, werkten bij de grote boeren in de omgeving.
300267	INDICATOR: kaartstudie 1965: (N:250m): Kasteelgoed en hofstede. 1567: "boomgaert metten opperhove ende nederhove, walgrachten en wytgracht, en is de hofstede". 1665: "hofstede". 1701: "casteelgoed met opperhove, nederhove, walgrachten". 1838: "van den Ryne".
300456	Archeologisch onderzoek 1979: (N: 150m): Het fort (INDICATOR) lag langgerekt tegen de vestingen van de stad Brugge. Nu is er, buiten de vorm van enkele straten, niets meer van dit fort te zien. De wijk waar het op lag, noemt nu nog "Fort Lapin". -Romeinse periode: Handelspost met haven zeewaardige boot (te dateren na 180 n.Chr.) losse vondst: Terra sigillata Nederzetting: hoofdgebouw en bijgebouw -Pre Romeins: talrijke fragmenten van ruw, fijn en glad aardewerk drie spindels, in gebakken aarde een maalsteen een groot aantal stukjes gebakken aarde een groot aantal gerolde vuurstenen enkele afslagen van geslepen vuurstenen (ondermeer een stuk van een gepolijste bijl) talrijke dierenbeenderen -Nieuwe tijd: Bouw van het fort te situeren in de tweede helft van de 17de eeuw, mogelijk in 1672 of nog meer waarschijnlijk tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697) om de Handelskom te

CAI nummer	Omschrijving
	verdedigen tegen de Fransen. De Brugse versterkingen werden tussen 1782 en 1785 ontmanteld. Volgens Wintein:1964aa/1965aa: Het werd in 1621 aangelegd door de Spaanse Generaal Andrea de Cantelmo. Tegen 1700 waren de aarden wallen afgevlakt. Het fort zelf was toen al geruime tijd ontruimd. Tegen 1800 werden ook de grachten opgevuld. In 1850 was alleen nog een stukje van het oostelijke bastion over (op de Popp-kaart). Vanaf de 18de eeuw werden er huizen gebouwd. Waarschijnlijk opgericht tegen de Nederlandse legerbenden die de streek ten noorden van Brugge onveilig maakten. Dit was in de oorlog tussen Spanje en de Verenigde Provinciën ten tijde van hun afscheuring. Volgens Termote: Waarschijnlijk opgericht tegen de Fransen toen de Fransen de oorlog aan de Verenigde Nederlanden verklaarden. Het Fort had vier bastions, een dubbele aarden wal en walgrachten errond.
154993	Controle van de werken 1980: (N:250m): -Middeleeuwen: voormalig klooster van de Rijke Klaren Urbanisten onder meer de begraafplaats twee postmiddeleeuwse bakstenen waterputten
150772	Vondstmelding aan R&E door Raakvlak: 2010: (N:15m): Tijdens het plaatsen van een nieuwe riolering in de Scheepsdalelaan, werd op de kruising met de Werfstraat archeologische sporen aangetroffen. De wegendienst van Stad Brugge contacteerde Raakvlak die een werfcontrole uitvoerde. -Nieuwe tijd: Een restant van een overwelling (overspanning ca. 6m, opgebouwd uit 3 lagen bakstenen met kalkmortel) over de dubbele gracht rond de stad. De overwelling ligt in het verlengde van de nog bestaande brug voor de Ezelspoort. Verder werden nog 2 mooi bewerkte natuurstenen ornamenten aangetroffen.
155175	Controle werken 1993: (N:250m): -Volle middeleeuwen: Losse vondst: fragmenten van kruikamforen in rood aardewerk, dat aan de binnenzijde geglazuurd is, dat afkomstig zou zijn van het Iberische Schiereiland -Late middeleeuwen: Afvalput / beerput: een met planken afgelijnde afval- of beerput in de ZW-hoek van het opgegraven terrein met aardewerk en lederresten
160477	Controle van werken 2012: (N:15m): -Bewoning late middeleeuwen: 6 puinsporen of afvallagen en 2 restanten van mestkuilen waarin werd gevonden: fragmenten van een vuurklok, een haardtegels in rood aardewerk, een groot fragment van een drinknap in steengoed uit Siegburg, 2 gespen en een munt
159045	Mechanische prospectie 2011: (N:150m): -Late middeleeuwen:

CAI nummer	Omschrijving
	Elisabethklooster; In 1518 wordt het klooster omgevormd tot een school voor arme meisjes. De school krijgt de bijnaam "De arme Maagdekens" Er werden bakstenen funderingsresten teruggevonden van de school en het klooster. Enkele bijzondere vondsten wijzen op de aanwezigheid van de arme meisjes: spinschijfje en vingerhoedje. Het oostelijk deel van het terrein werd wellicht gebruikt als tuin.

1.2.2.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 25: projectgebied weergegeven op de meest recente orthofoto tov. zijn cultuurhistorische en landschappelijk kader (winteropname, middenschallig, bron: Geoportaal).

Binnen het projectgebied ligt een drukkerij en woonhuis daterend uit 1922 en vastgesteld als bouwkundig erfgoedrelict in 2009. Het betreft een samenstel van werkplaatsen voor drukkerij "Sainte Catherine" heden "Catharina Press NV". In 1936 werd de bestaande drukkerij links uitgebreid. De drukkerij had oorspronkelijk één bouwlaag met zaagdak en werd in het laatste kwart van de twintigste eeuw gedeeltelijk verhoogd. Linkergebouw van 1936 met kubistisch volume, gevel is op de verdieping opengewerkt door strak geritmeerde smalle traveenissen. Daarnaast gebruik van historiserende elementen in de spitsboogomlijstingen van de poorten en de neogotische nis met beeld van Catharina.

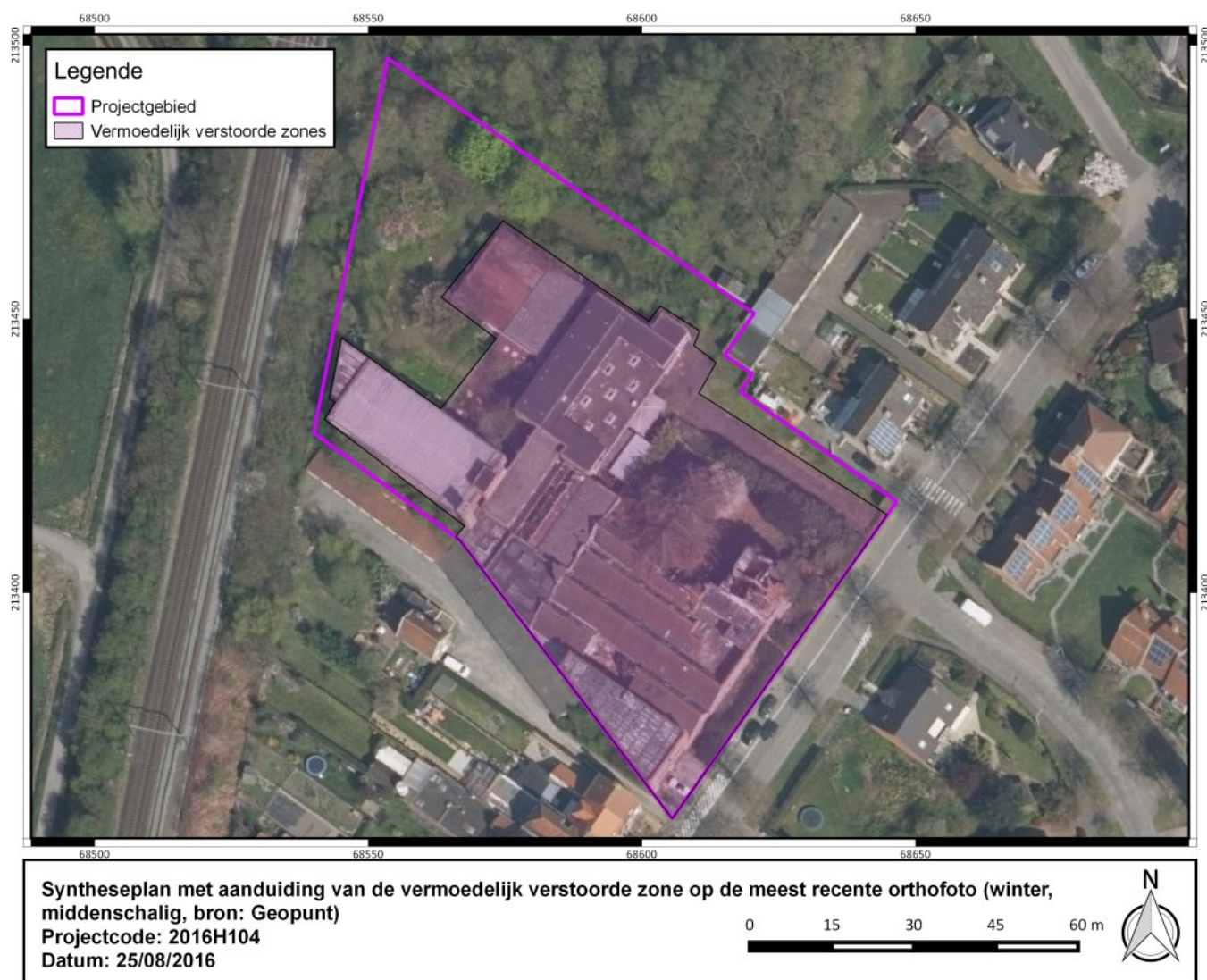
Het woonhuis wordt gekenmerkt door cottage-elementen zoals de bedaking, erker, pleisterwerk en pseudo-vakwerk. Poort en vensters op de begane grond hebben een historiserende spitsboogvorm. Bewaard houtwerk met kleine roeden in de hoge bovenlichten.⁹

Juist ten zuiden van het projectgebied ligt een vastgestelde dorpswoning met landelijke allures; het betreft een achteruitliggende woning met oprit uit eind jaren 1920 of begin jaren 1930.¹⁰

1.3 Conclusie en syntheseplan

Doel van dit bureauonderzoek is een inschatting maken van het archeologisch potentieel van het projectgebied binnen het landschappelijk en historisch kader en de impact van de geplande werken erop.

Het projectgebied is gelegen in het Brugs hinterland. Landschappelijk gezien bevindt het zich in de polderstreek, de bodem bestaat uit kreekruggronden. Historisch en cartografisch onderzoek wijzen op een agrarische exploitatie van het plangebied tot in de 21^e eeuw. Heden is de projectlocatie grotendeels bebouwd en verhard. Vermoed wordt dat het bodemarchief grotendeels geroerd is (zie ook onderstaand syntheseplan).

Figuur 26: syntheseplan met aanduiding van de vermoedelijk verstoorde zones op de meest recente orthofoto (bron: Geopunt).

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Drukkerij en woonhuis van 1922, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/57887> (geraadpleegd op 12 september 2016).

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Dorpswoning, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/57886> (geraadpleegd op 12 september 2016).

1.3.1 Tekstuele samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

In het kader van de geplande aanleg van een nieuwe verkaveling op het projectgebied “Brugge – Tempelhof” dient een archeologienota toegevoegd te worden aan de vergunningsaanvraag. Dit bureauonderzoek vormt hierin de eerste stap.

Het projectgebied is gelegen in het westelijk hinterland van de stad Brugge. Landschappelijk gezien bevindt het zich in de polderstreek, de bodem bestaat uit kreekruggronden. Historisch en cartografisch onderzoek tonen duidelijk aan dat het gebied een agrarisch karakter heeft tot in de 21^e eeuw. In 2015 werd op een 250m ten noordwesten een kleinschalige opgraving uitgevoerd, dit bracht sporen uit de volle en/of late middeleeuwen aan het licht. Verder wijzen de beschikbare archeologische indicatoren op een bescheiden archeologisch potentieel dat vooral in teken staat van agrarische exploitatie van de omgeving in de volle/late middeleeuwen.

De huidige drukkerij werd gebouwd in 1922 en stelselmatig uitgebreid doorheen de jaren. Uiteindelijk is ca. 70% van de oppervlakte bebouwd en verhard. Vermoedelijk heeft deze bouwactiviteit een aanzienlijke impact gehad op het bodemarchief.

1.3.2 Tekstuele samenvatting gericht op een niet-gespecialiseerd publiek.

Voor de sloop van de aanwezige bebouwing en de realisatie van een nieuwe verkaveling moet een archeologienota opgemaakt worden. Deze nieuwe woonwijk wordt gebouwd in Sint-Pieters-op-de-dijk, deelgemeente van Brugge. Het terrein ligt in de kustpolders en op archeologisch vlak wijzen de beschikbare bronnen op landbouw in het verleden. In de buurt zijn in hoofdzaak enkele resten uit de volle en/of late middeleeuwen gekend. Aangezien het terrein grotendeels bebouwd en verhard is, wordt er van uitgegaan dat de ondergrond sterk verstoord is.

Deel 3: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

Demey D., 2015, Archeologisch vooronderzoek Oostendse Steenweg 126, Ruben Willaert Rapport 90

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Jacobs P., Marechal R., De Ceukelaire M. en Sevens E. o.l.v. De Breuck W. en De Moor G., 1993. Toelichtingen bij de Geologische Kaart van België - Vlaams Gewest, Kaartblad 13, Brugge. Belgische Geologische Dienst en Vlaamse overheid, afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen, 38p.

De Moor, G., Van De Velde, D., 1994. Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 13, Brugge. Vlaamse Overheid, Dienst Natuurlijke Rijkdommen.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.